

Luminor

Eksports vīrusa laikos

Pēteris Strautiņš

Kas, kā un kāpēc

Šis pētījums ir mēģinājums saprast reģionu ekonomiku attīstību, pētot to caur eksporta nozaru radīto algu ienākumu prizmu. Tie savukārt tiek mērīti, galvenokārt balstoties uz 2280 uzņēmumu maksātajām sociālās apdrošināšanas iemaksām, kā arī netieši iegūtiem vērtējumiem par lauksaimniecības radītajiem ienākumiem.

Kāpēc šāda pieeja:

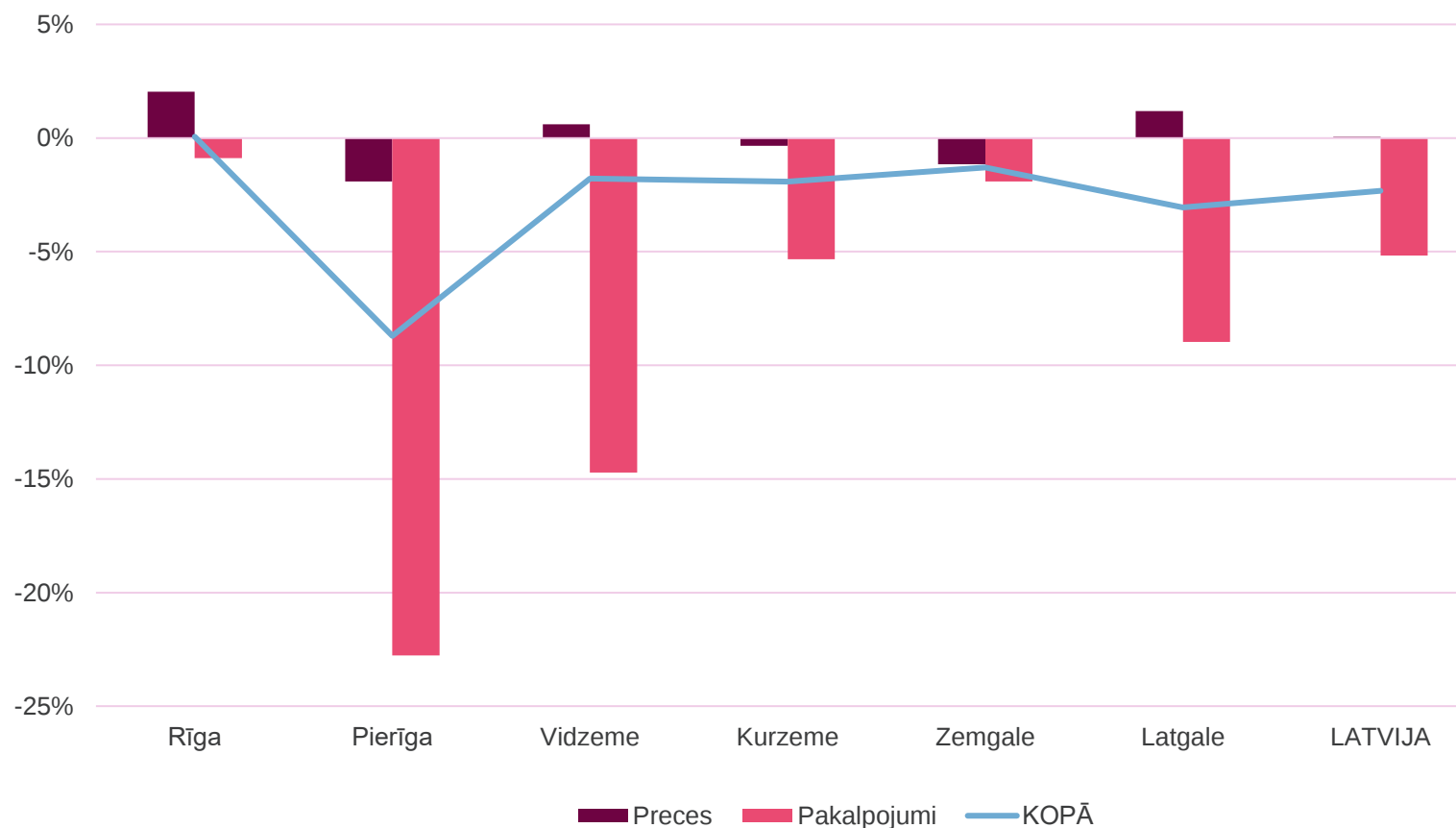
- ♦ Algas veido lielāko pozitīvo ietekmi uz vietējo ekonomiku. Nav šaubu, ka arī uzņēmumu īpašnieku ienākumi ir svarīgs aspekts, bet ļoti bieži īpašnieki dzīvo citur, arī datu pieejamība būtu sarežģītāka un lēnāka. Varētu izmantot apgrozījumu, bet tā proporcionālā ietekme uz vietējo ekonomiku dažādās nozarēs atšķiras ļoti krasi.
- ♦ VSAOI gandrīz precīzi atspoguļo uzņēmumu maksāto algu summas, šie dati ir pieejami diezgan ātri.

Pētījuma mērķis ir novērtēt ne tikai pilsētu un novadu devumu Latvijas eksportā uz citām valstīm, bet arī dažādu apdzīvoto vietu ienākumus no preču un pakalpojumu eksporta uz pārējo Latviju, tai skaitā ieguvumus, kuru sniedz galvenokārt centrālās valdības finansētu pakalpojumu sniedzēju – valsts un pašvaldību slimnīcu atrašanās to teritorijā.

Reģionu eksports vīrusa laikos

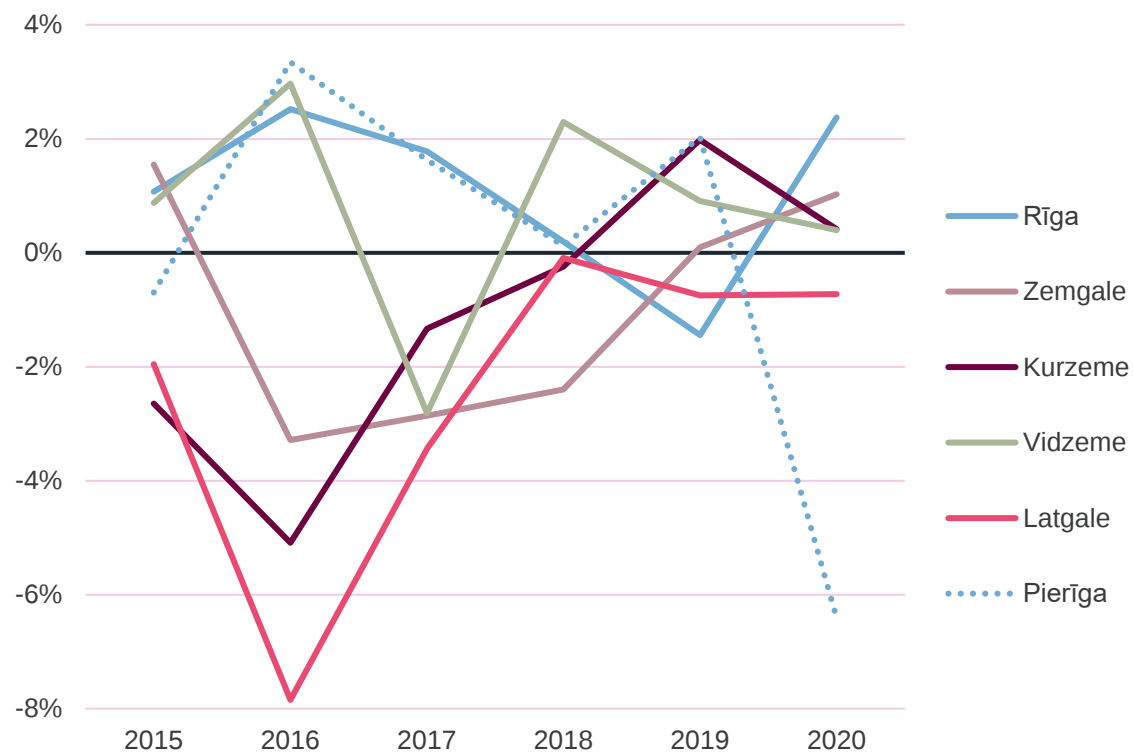
Rīgai pērn palīdzēja gan preču, gan pakalpojumu nozaru struktūra

Eksporta nozaru uzņēmumu algu izmaiņas 2020. gadā reģionos (kādi tie bija līdz 01.07.2021 jeb “vecajos” reģionos)

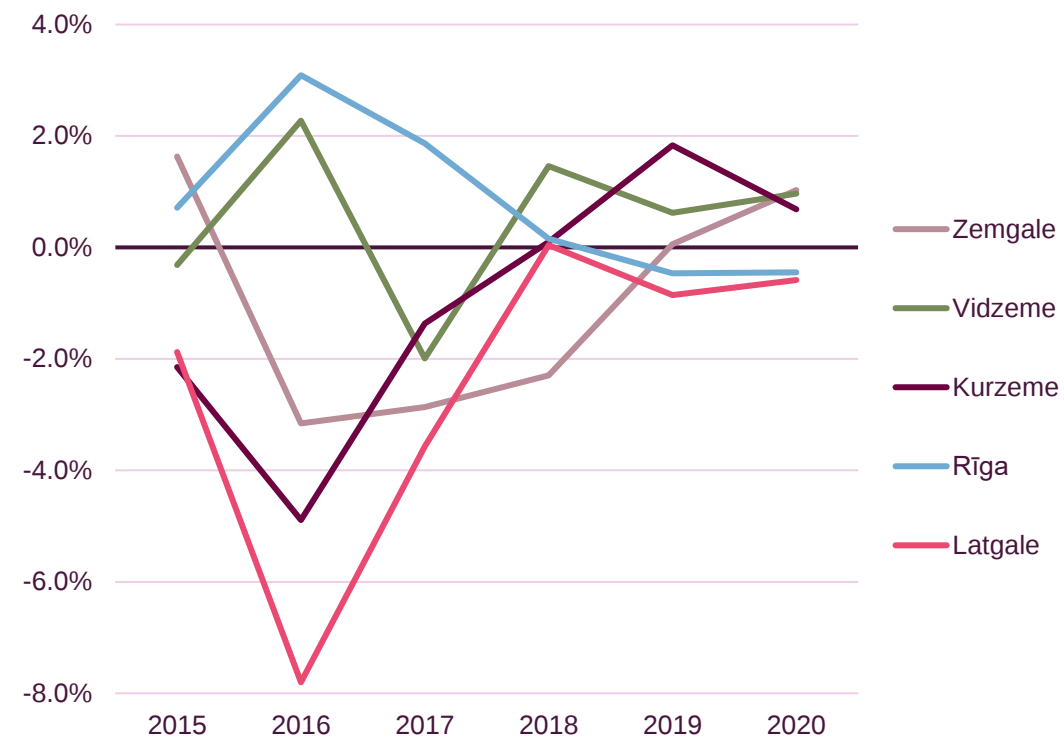

Rīgas labais sniegums ir diezgan noturīgs

Ienākumu izmaiņu starpība attiecībā pret Latvijas vidējo, pp, «vecajos» reģionos

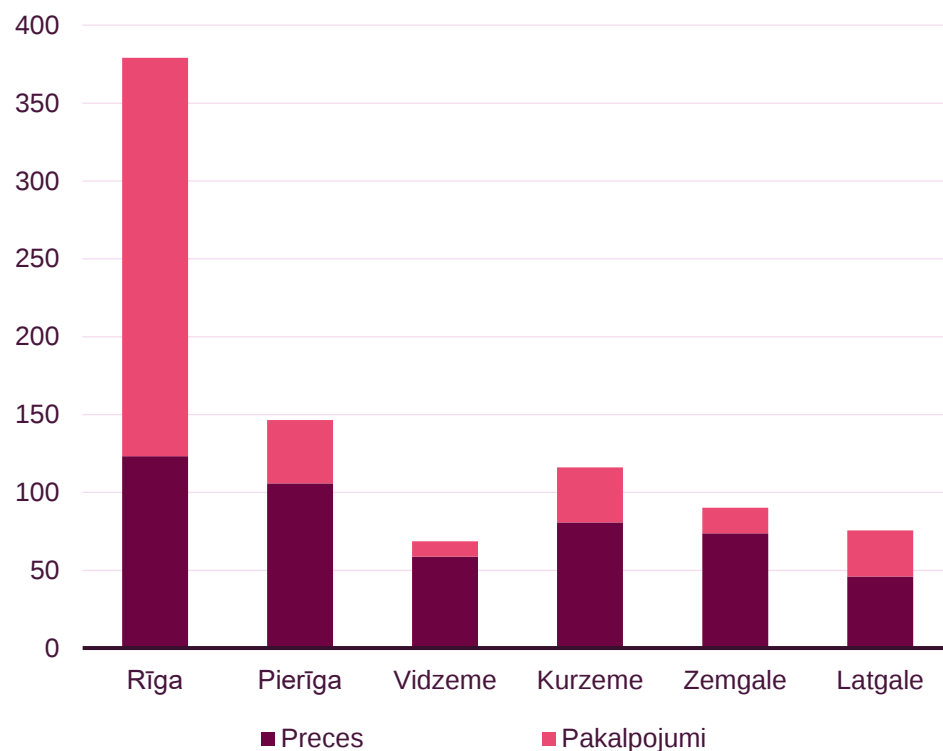

Ienākumu izmaiņu starpība attiecībā pret Latvijas vidējo, pp, «jaunajos» reģionos

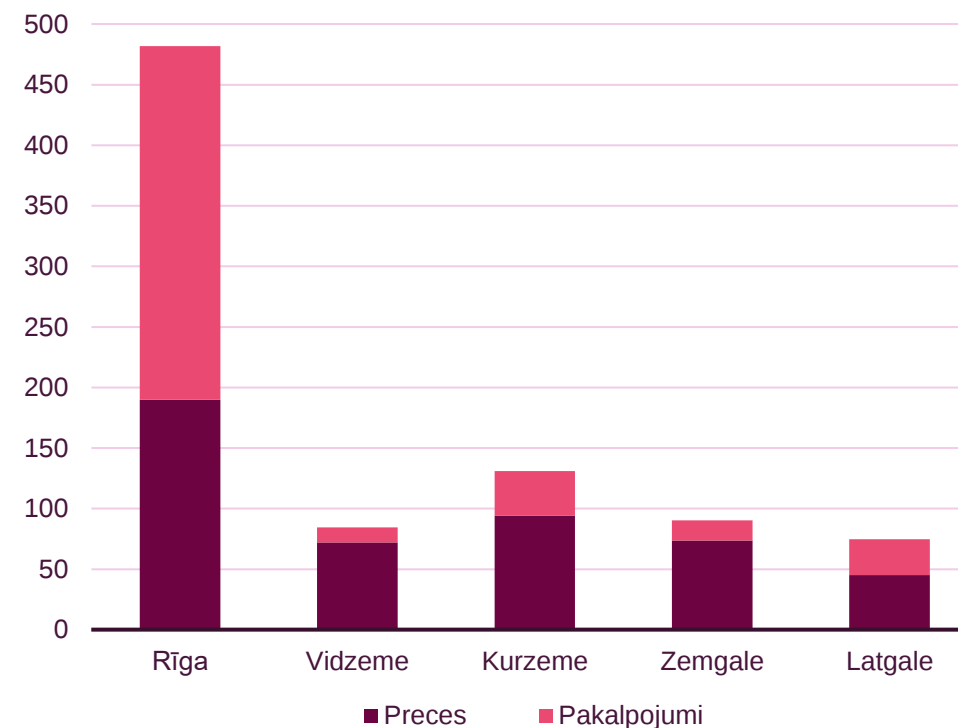

Jaunās reģionu robežas nostiprina Rīgas varenību

Pētījumā aptverto uzņēmumu samaksāto VSAOI summa «vecajos» reģionos 2020.gadā, mEUR

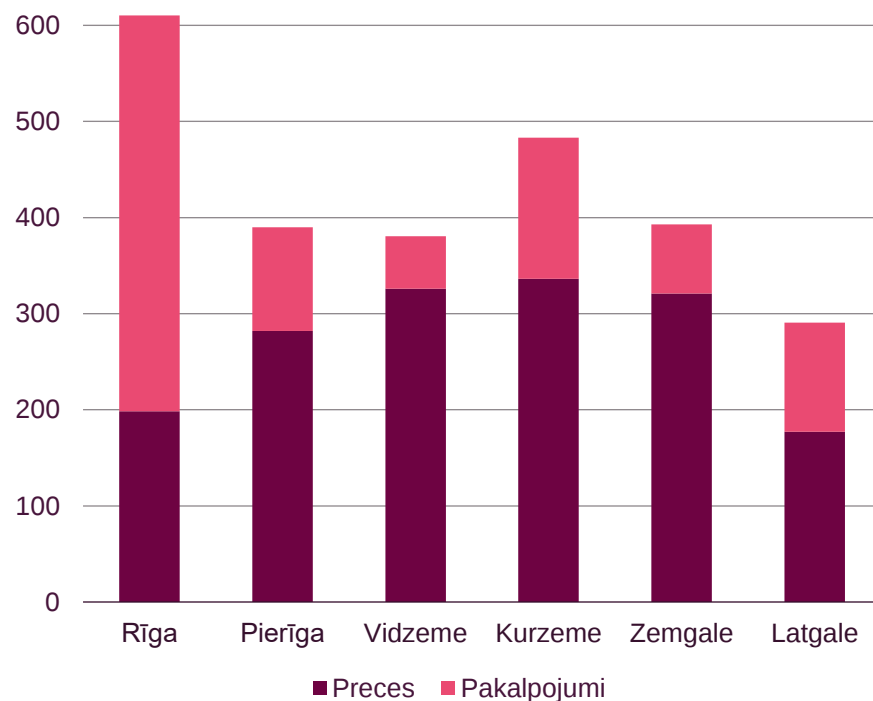

Pētījumā aptverto uzņēmumu samaksāto VSAOI summa «jaunajos» reģionos 2020.gadā, mEUR

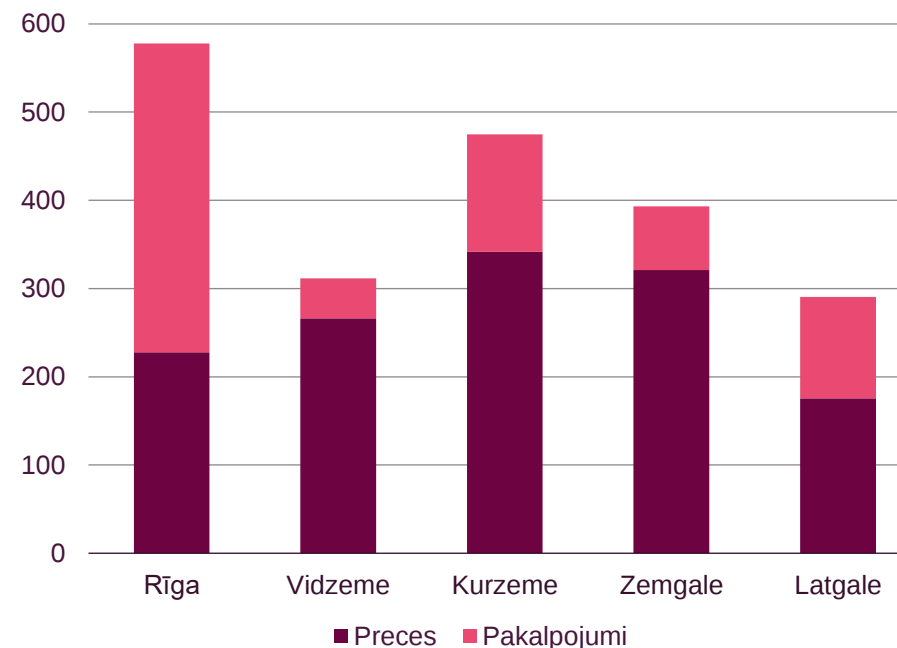

Ienākumu līmeņa atšķirības reģionos paliek ļoti līdzīgas

«Veco" reģionu eksporta uzņēmumu VSAOI uz iedzīvotāju, 2020, EUR

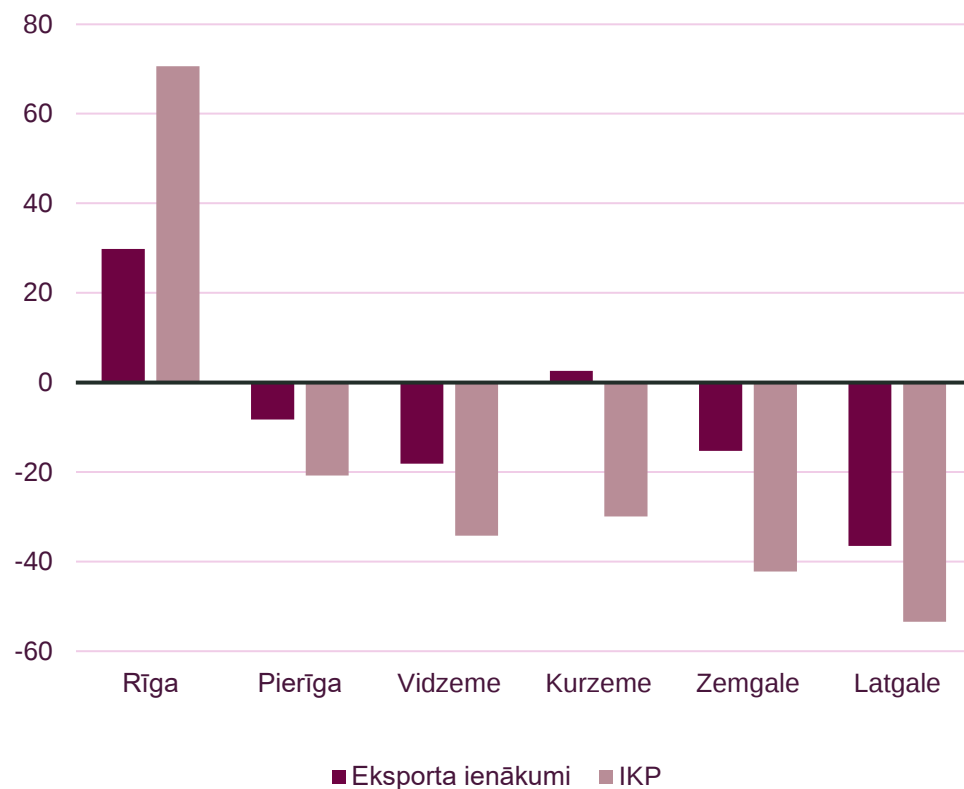

«Jauno" reģionu eksporta uzņēmumu VSAOI uz iedzīvotāju, 2020, EUR

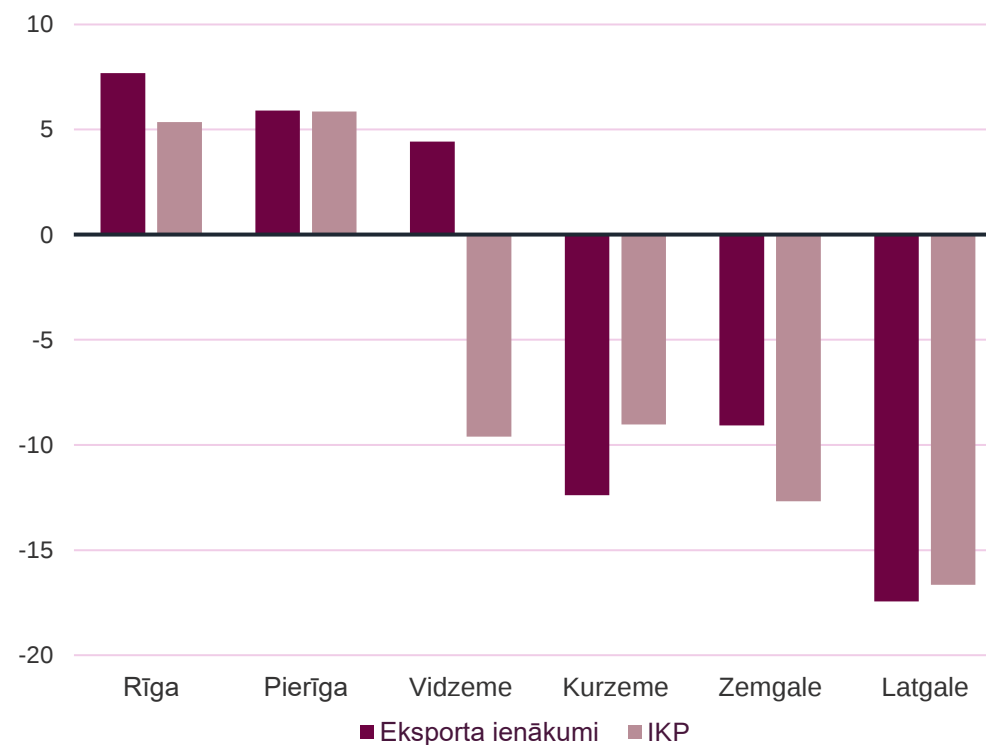

Reģioni, kas vairāk eksportē, ir (kļūst) bagātāki

Eksporta nozaru VSAOI un IKP uz vienu iedzīvotāju reģionos attiecībā pret Latvijas vidējo 2018. gadā, pp

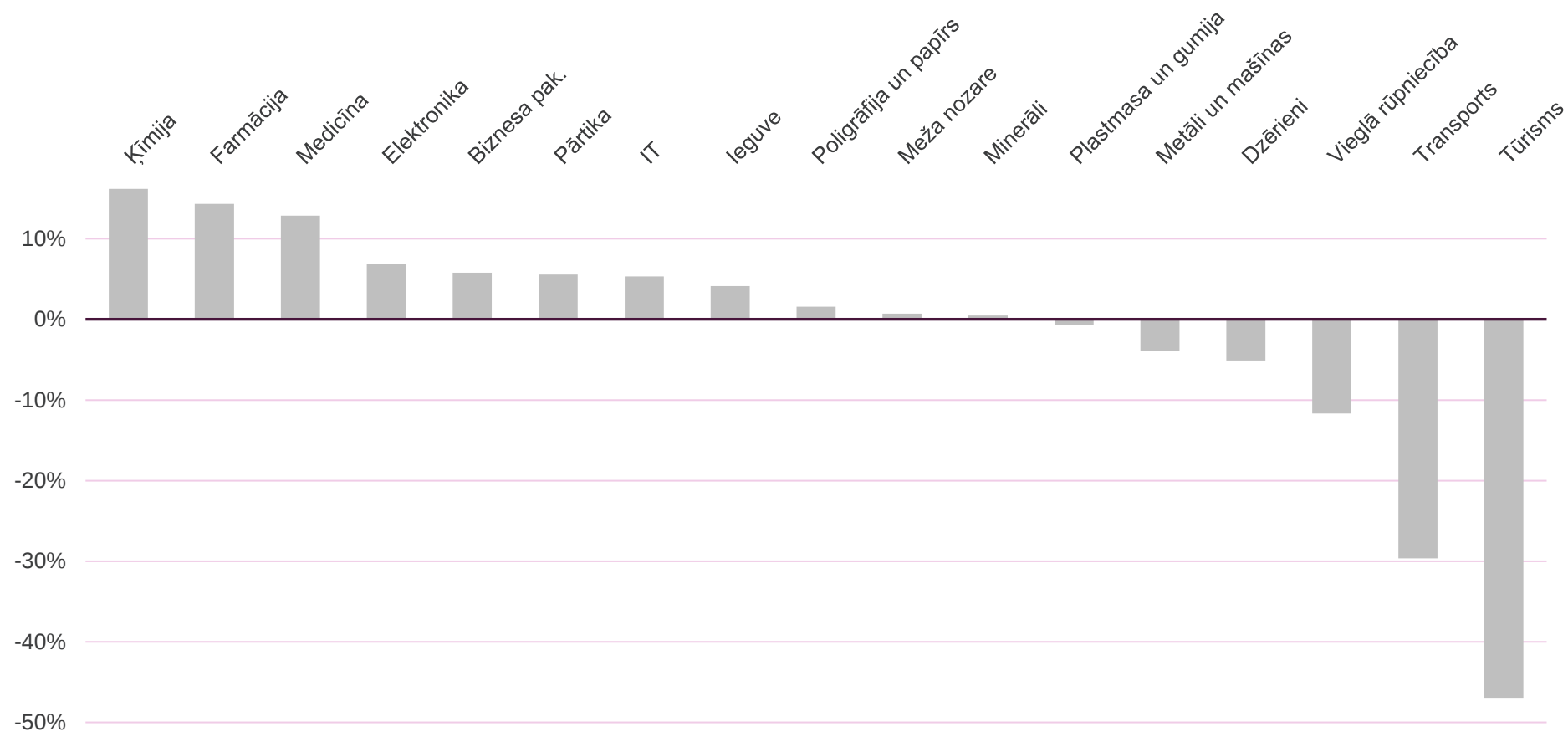

Eksporta nozaru VSAOI un IKP izmaiņas reģionos attiecībā pret vidējo pieaugumu valstī 2014. -2018. gadā, pp

Pērn labi klājās tehnoloģiju nozarēm

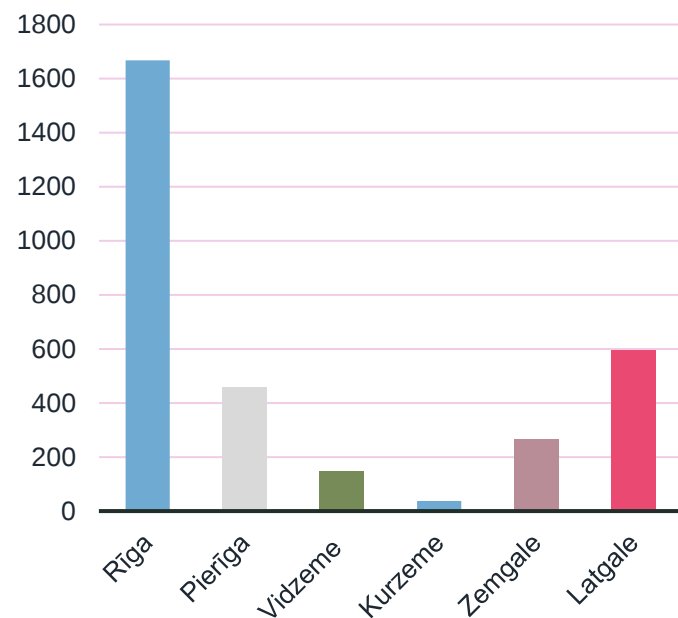
Eksporta nozaru algu izmaiņas 2020. gadā, %

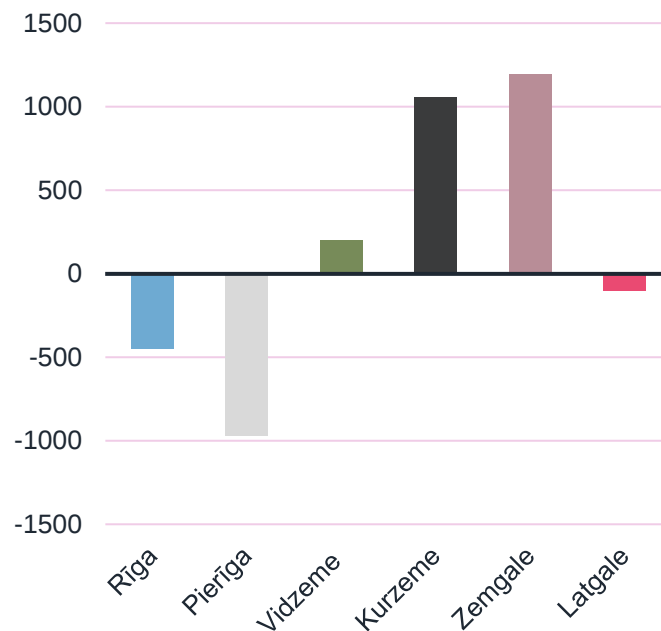
Kas reģionus pērn cēla, kas gremdēja (1)

Nozaru VSAOI maksājumi nozarēs pa reģioniem, izmaiņas 2020. gadā, EUR 000

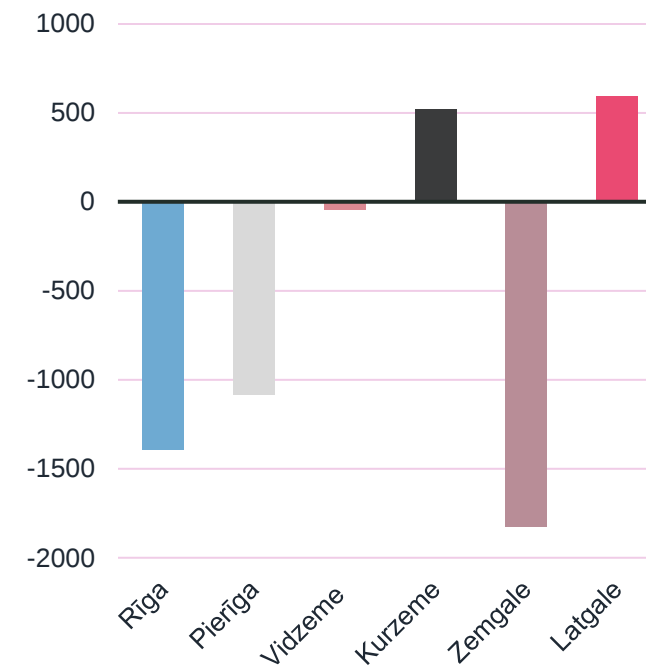
Pārtika un dzērieni

Meža nozare

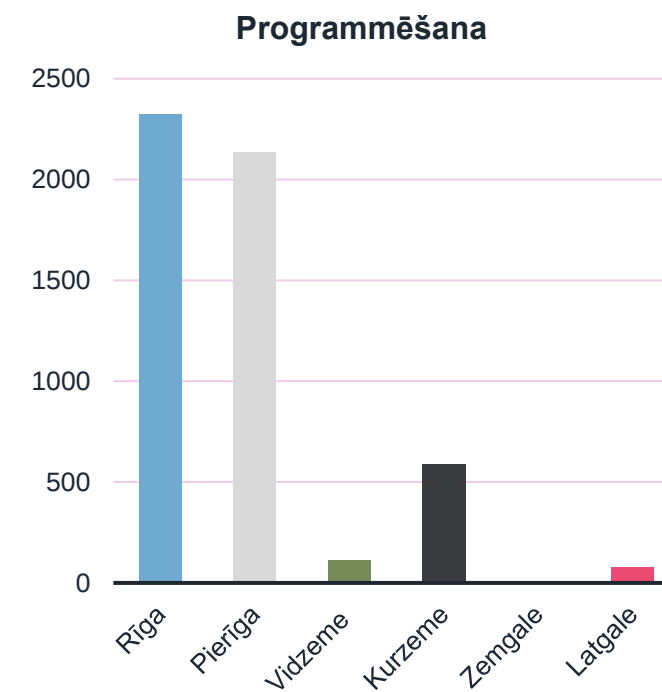
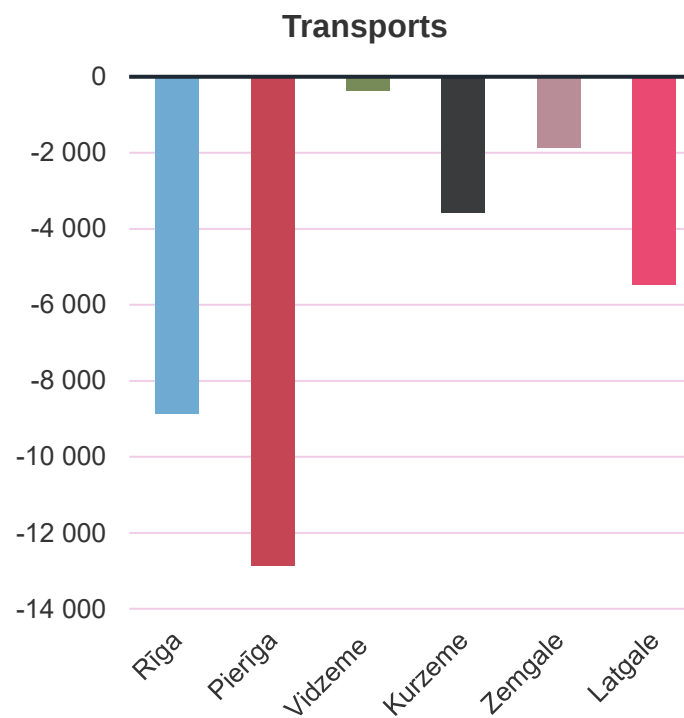
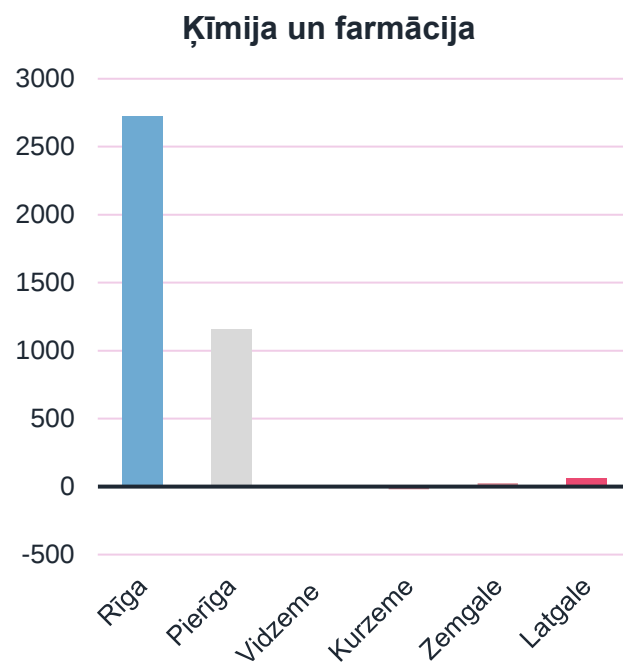

Mašīnbūve +

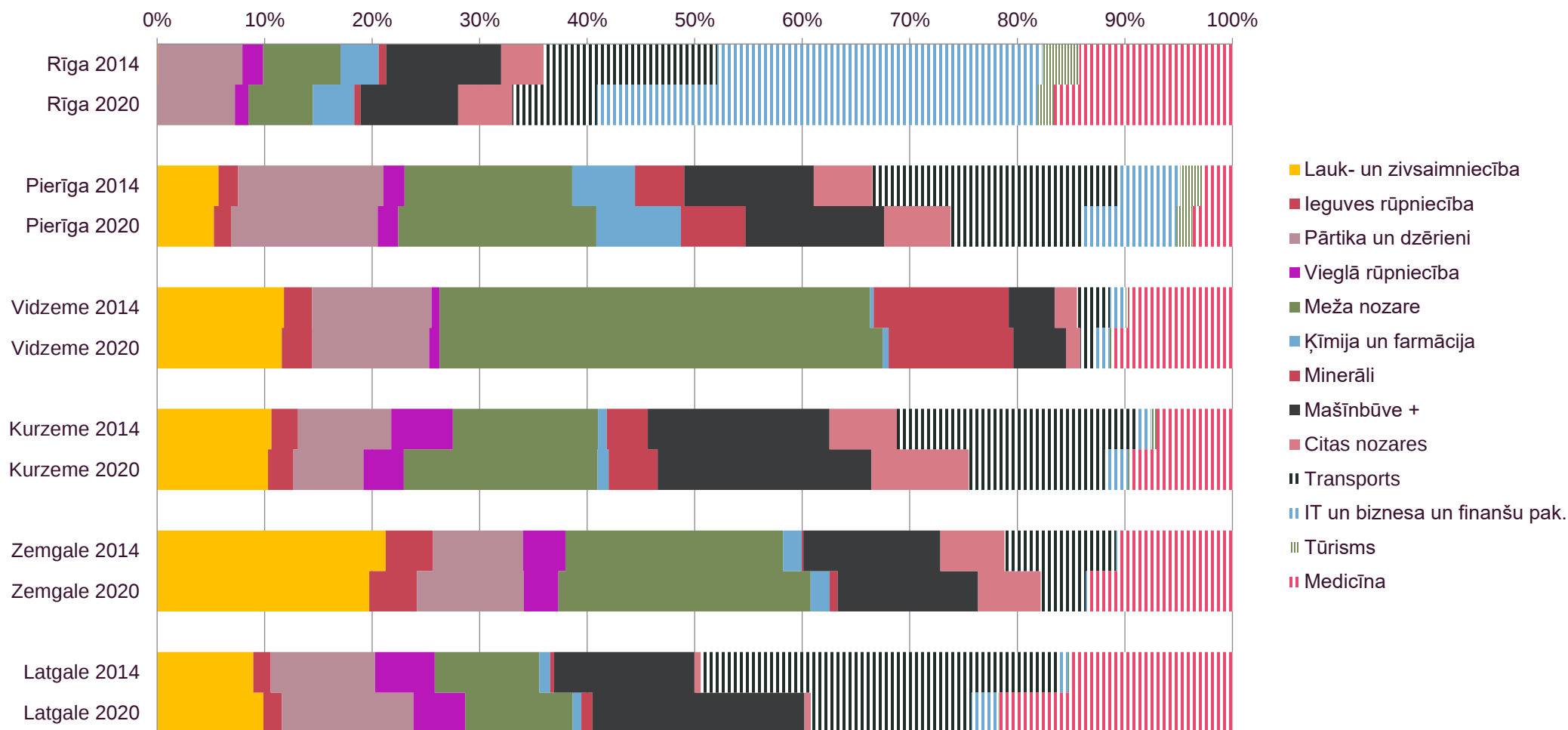
Kas reģionus pērn cēla, kas gremdēja (2)

Nozaru VSAOI maksājumi nozarēs pa reģioniem, izmaiņas 2020. gadā, EUR '000

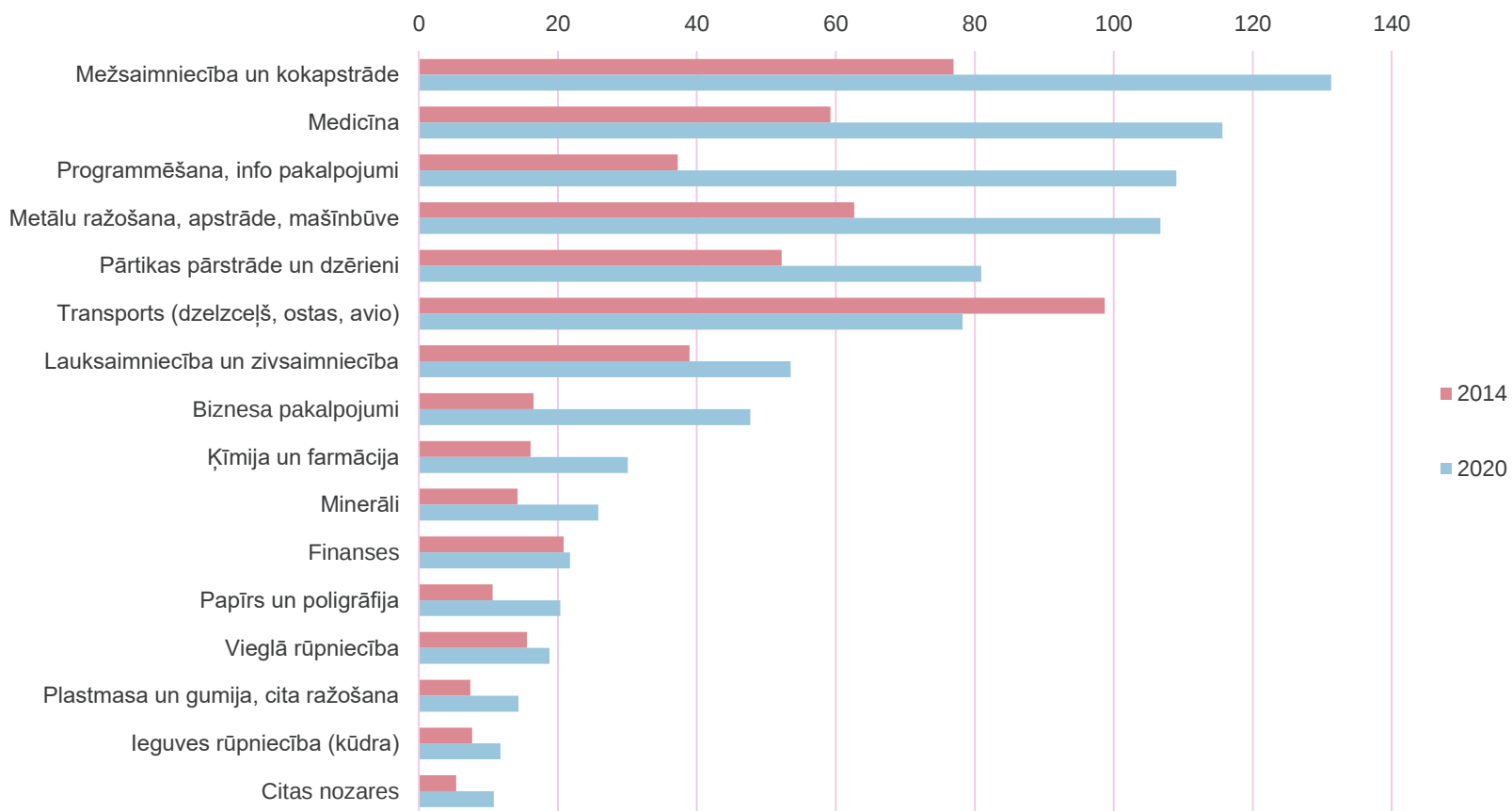
Rīga un Vidzeme specializējas, pārējie diversificējas

Nozaru daļa reģionu eksporta ienākumos

Pētījumā aptvertu nozaru kopējais devums un dinamika

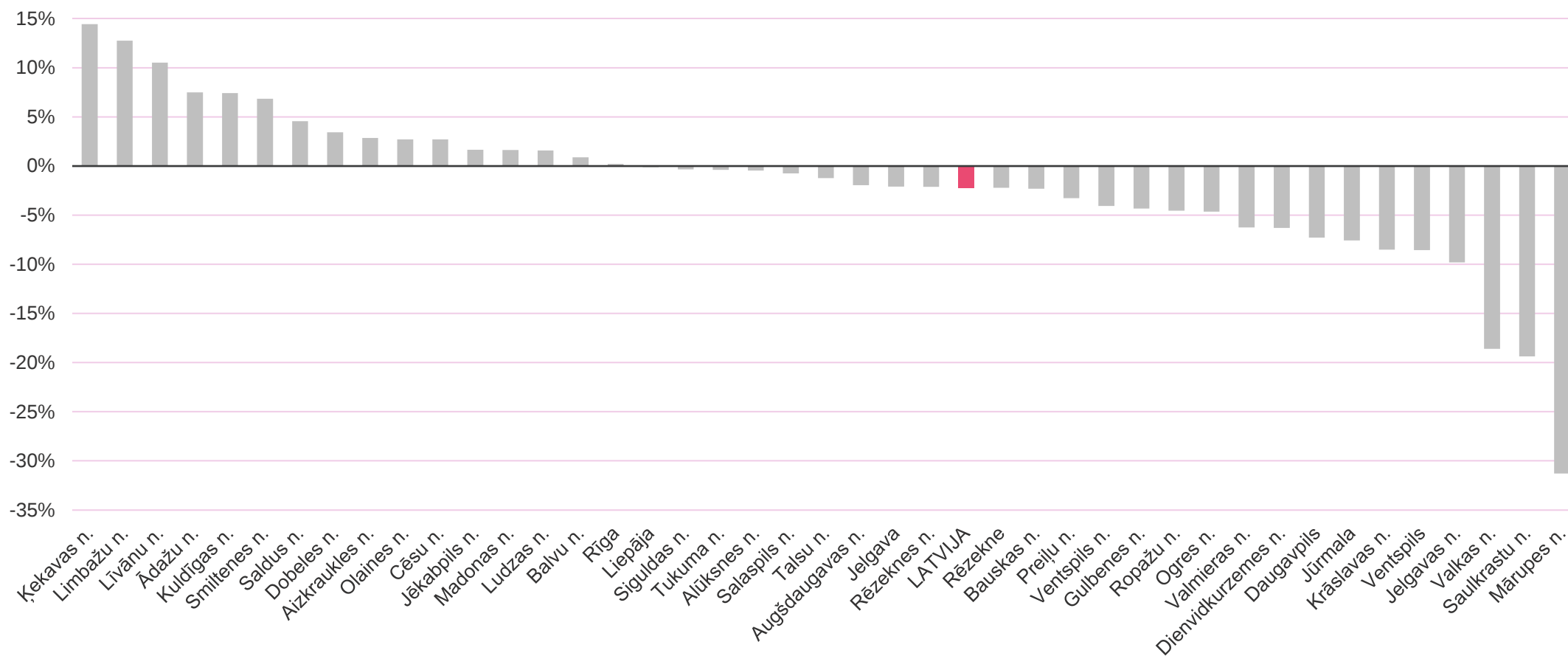
Nozaru kopējie VSAOI maksājumi, mEUR

Latvijas ekonomika uz jauno novadu kartes

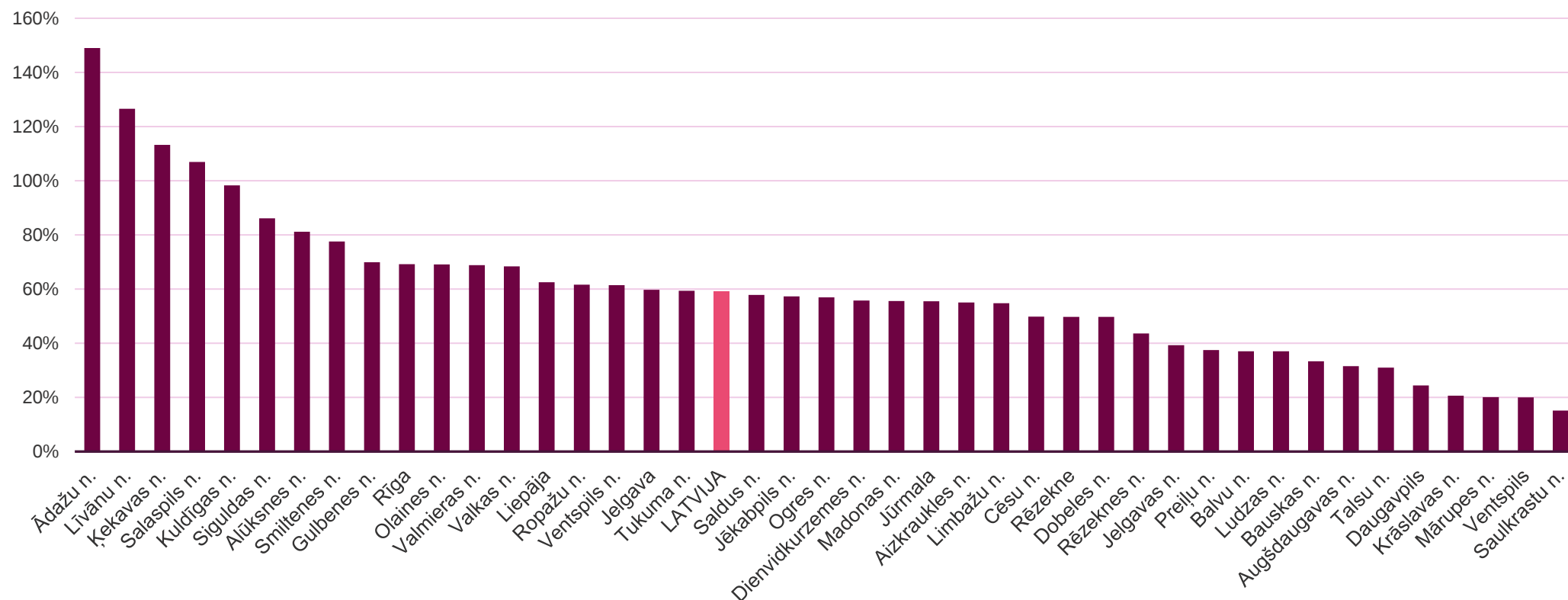
Aizvadītais gads bija ļoti raibs

Eksporta nozaru VSAOI izmaiņas 2020. gadā pilsētās un novados

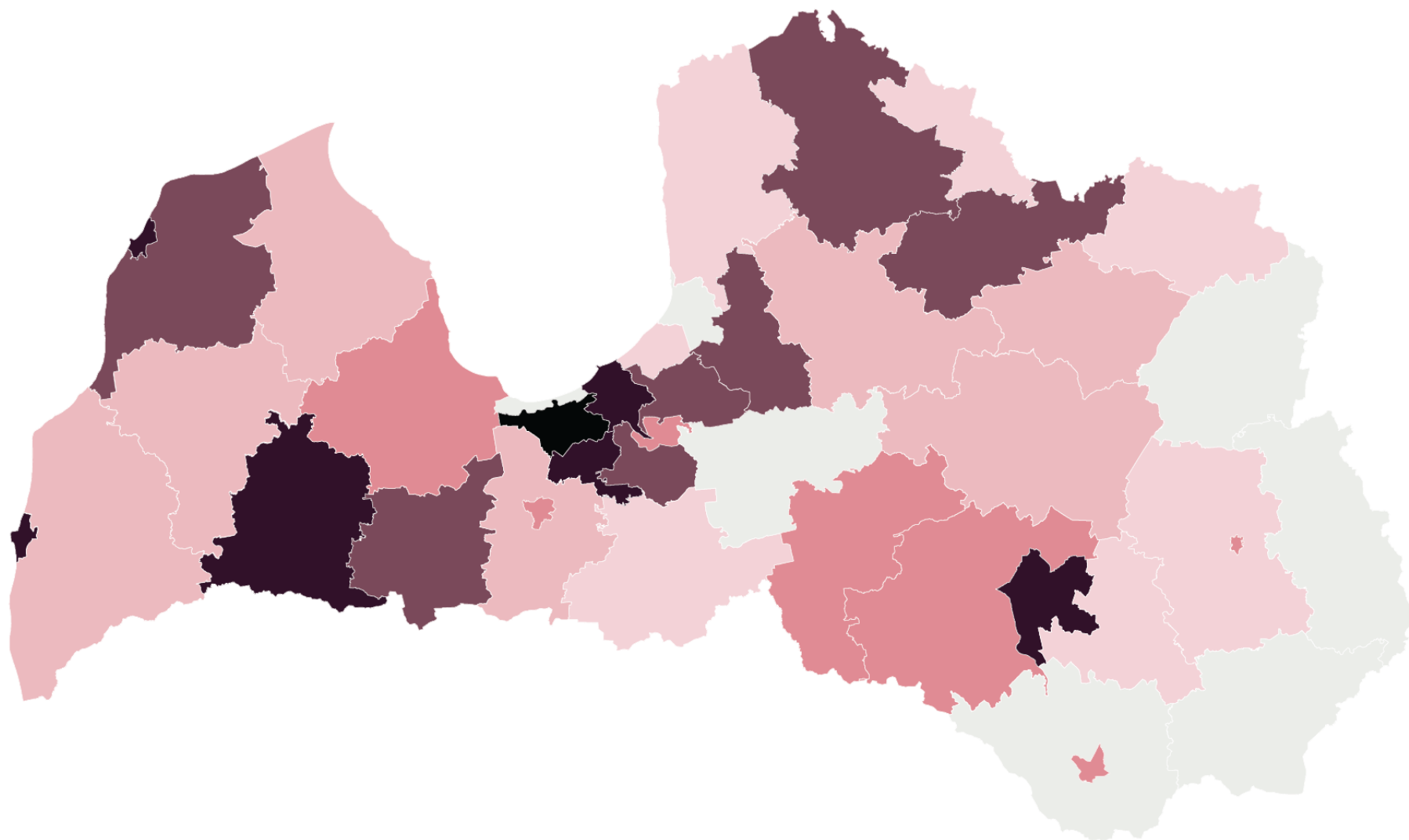

Ilgākā laikā visi uz augšu, bet dažādā ātrumā

Eksporta nozaru VSAOI izmaiņas 2014. - 2020. gadā pilsētās un novados

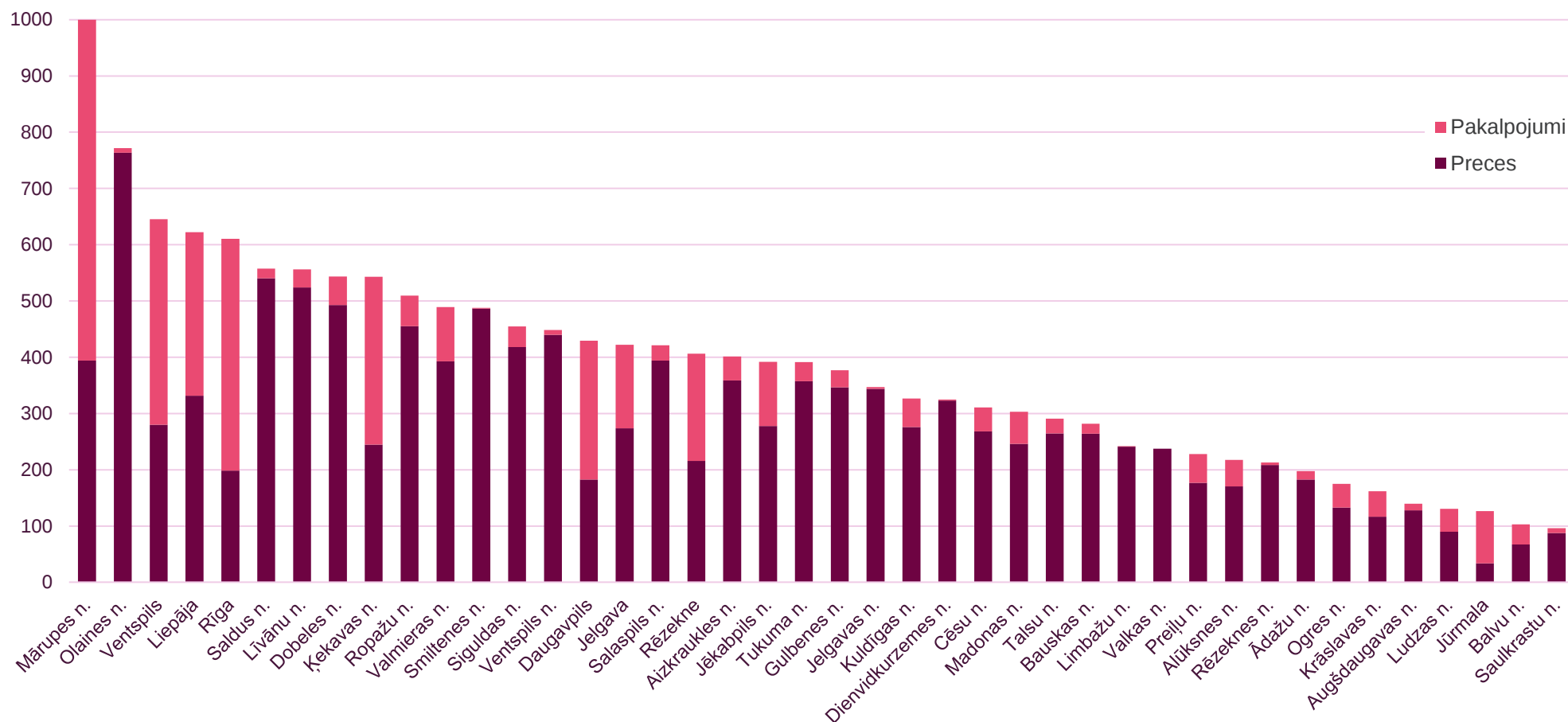

Tāda, lūk, ir jauno novadu eksporta aktivitātes karte

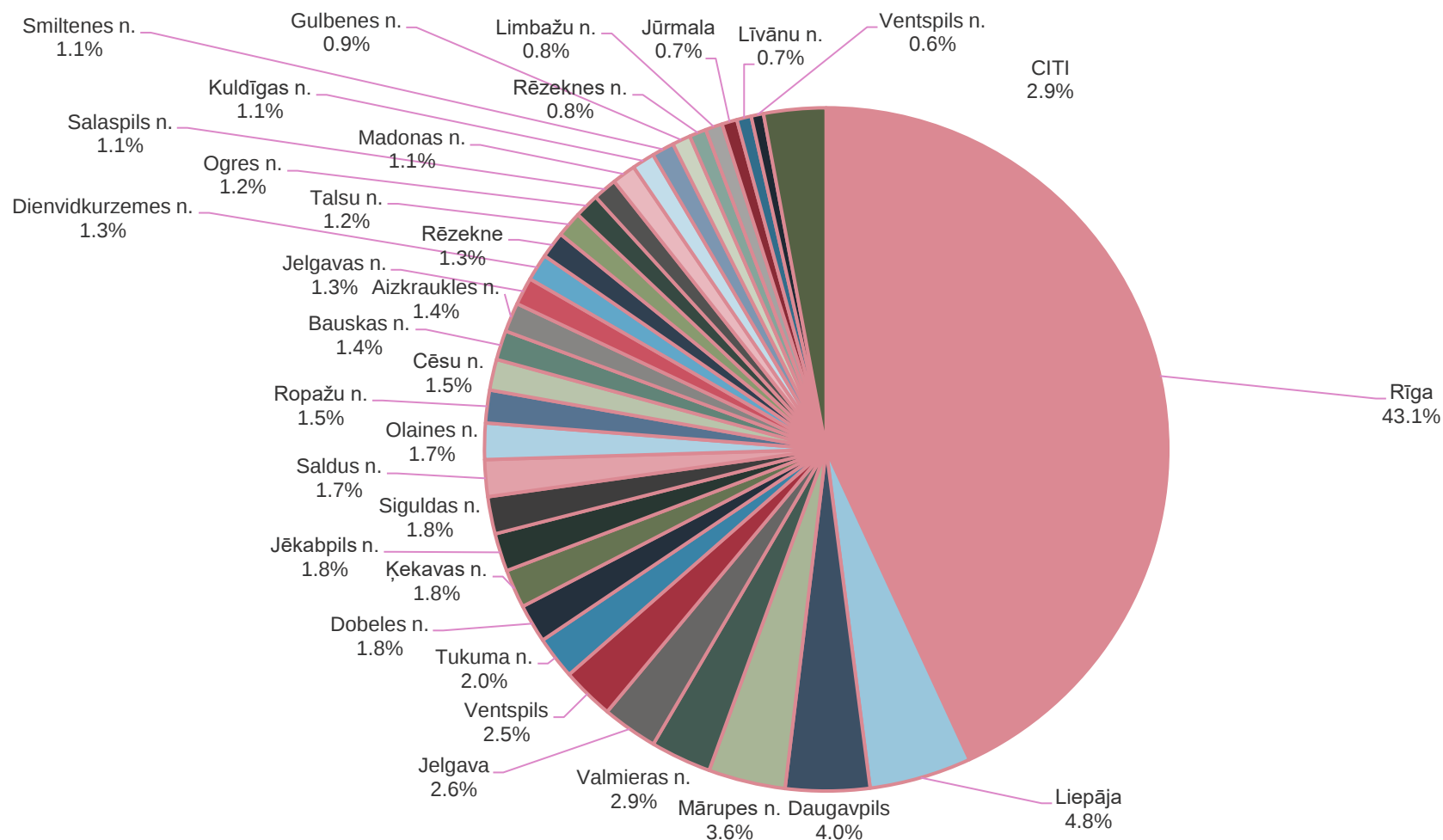
Ir novadi - zvaigznes visos reģionos

Preču un pakalpojumu eksporta uzņēmumu VSAOI uz iedzīvotāju 2020.gadā

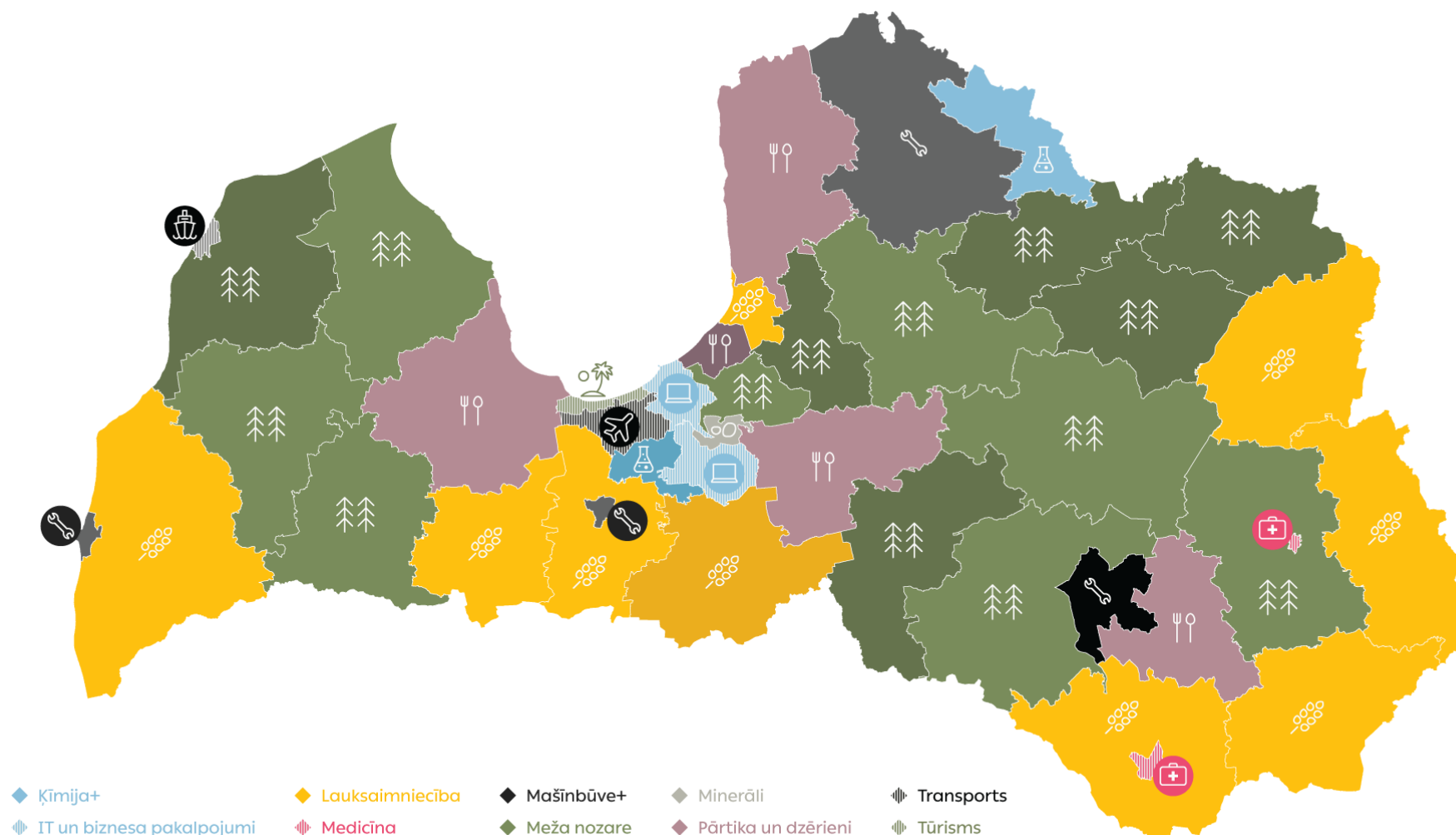
Pilsētu un novadu eksporta jaudas proporcijas 2020.gadā

Novadu un pilsētu kopējā eksporta «jauda» 2020.gadā,% no kopējās

Katram novadam ir sava ekonomikas «personība»

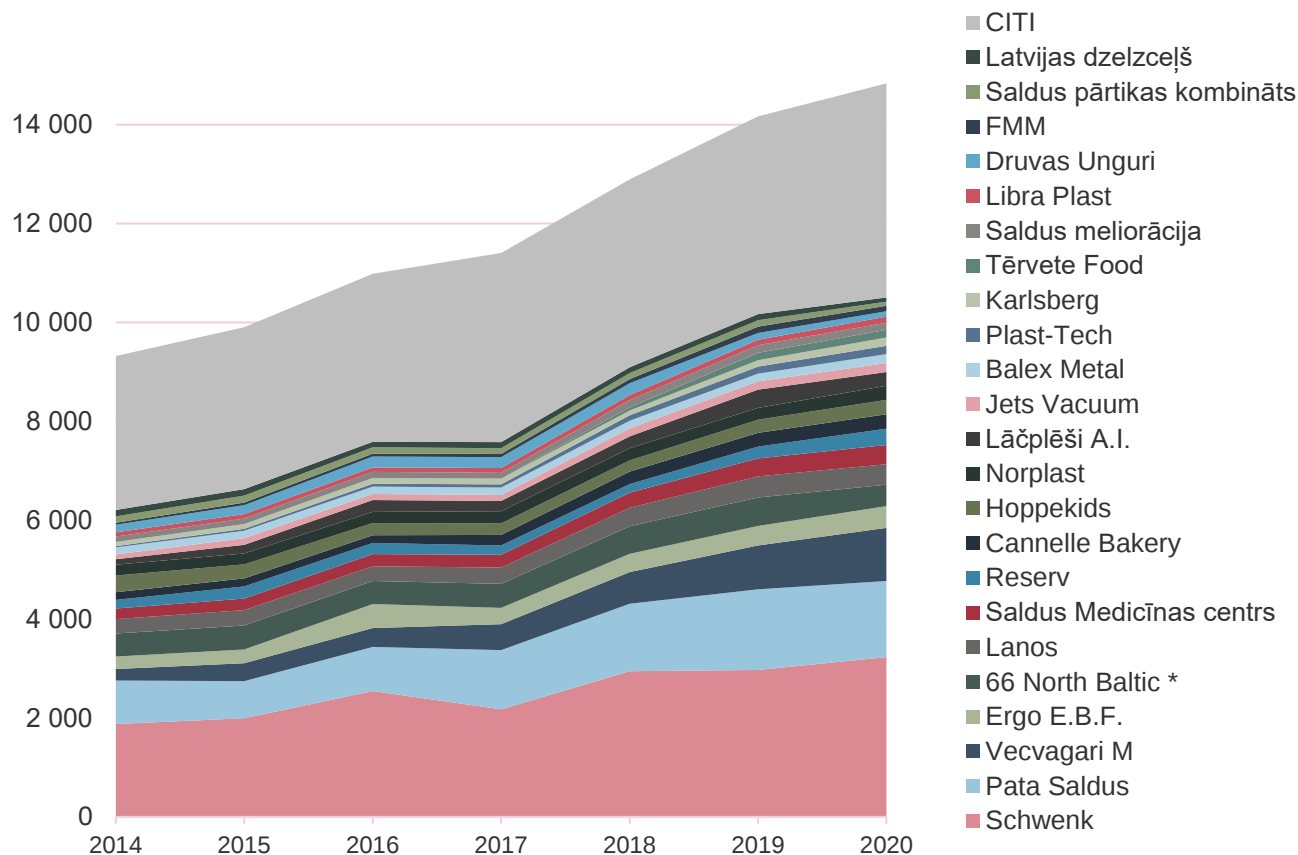
Šeit ir parādītas
pilsētu/novadu
lielākās eksporta
nozares. Tumšais
tonis nozīmē –
nozare veido $>1/2$
ienākumu.

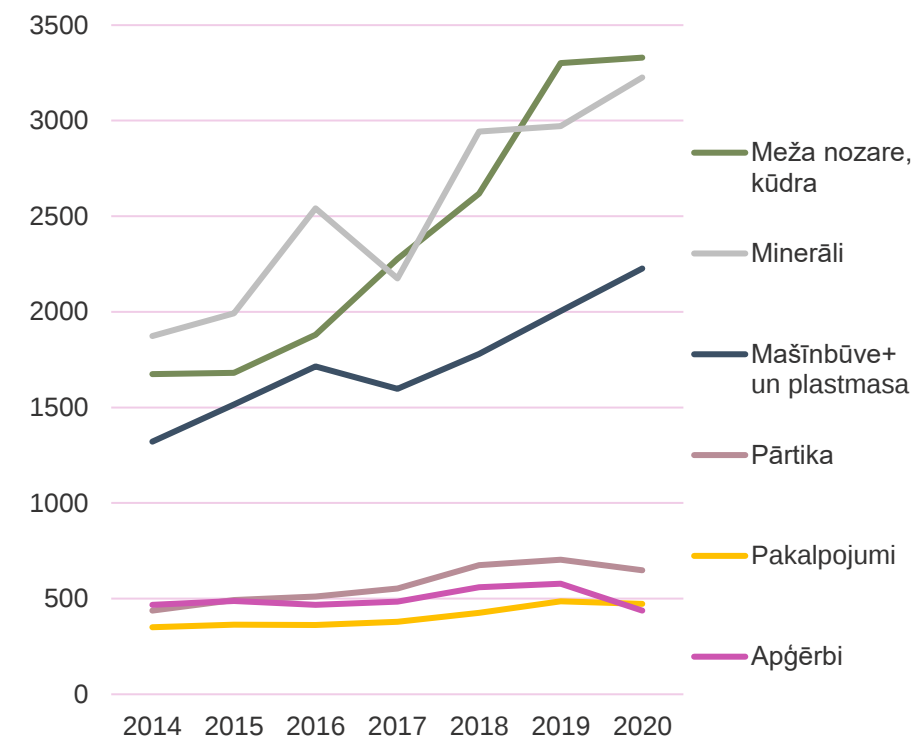
Reģionu ekonomiku personības

Veiksmīga un diversificēta novada piemērs - Saldus

Saldus novada lielākie eksporta uzņēmumi, VSAOI
iemaksas 2014-2020, EUR '000

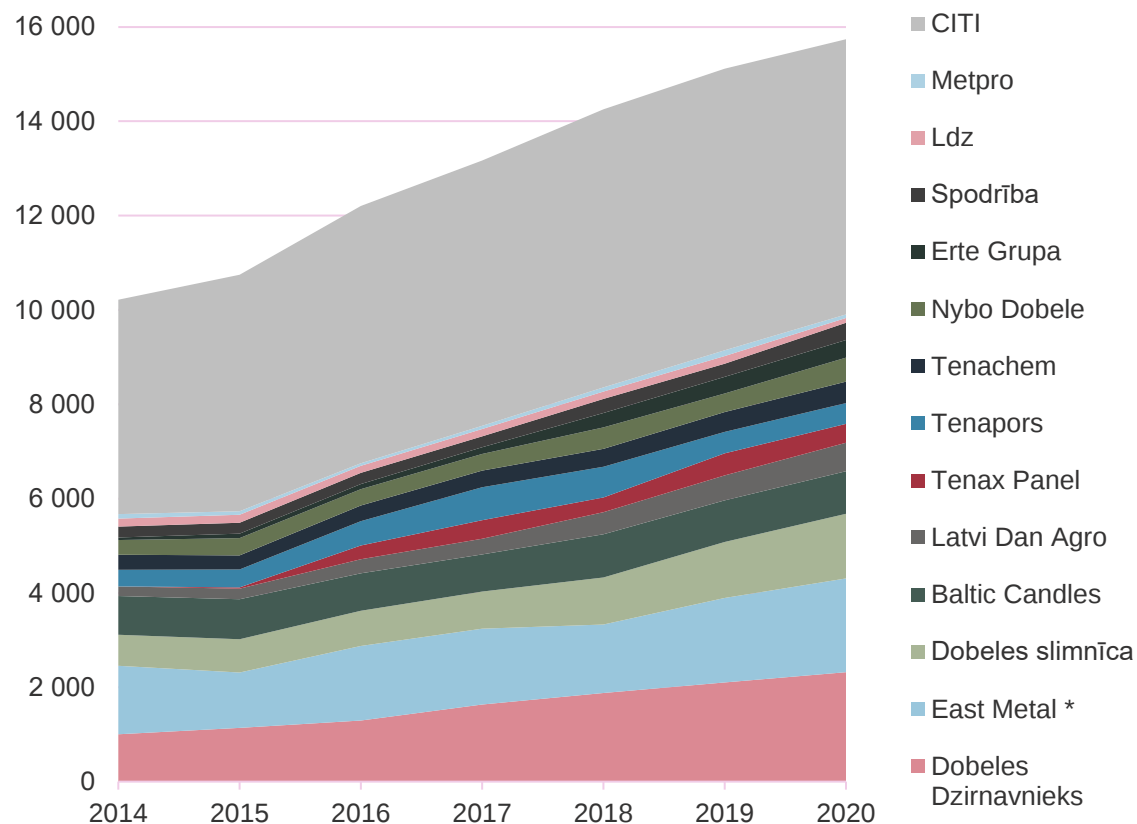

Saldus novada eksporta struktūra (balstoties
uz šeit minētajiem uzņēmumiem)

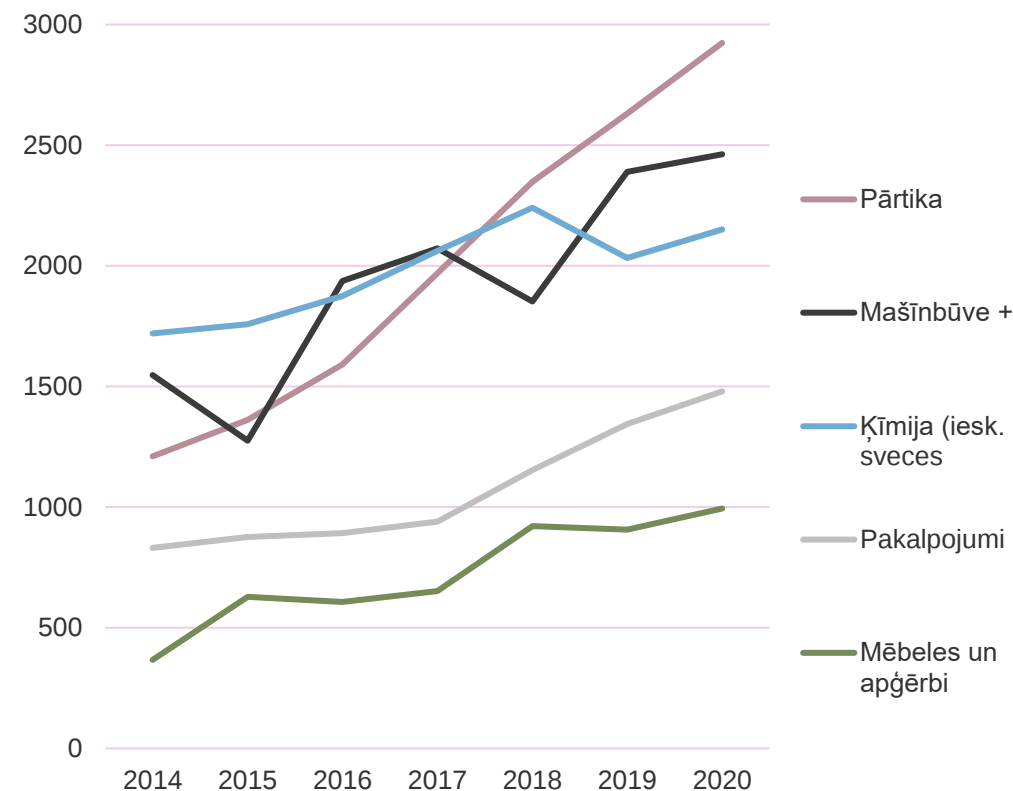

Veiksmīga un diversificēta novada piemērs - Dobeles

Dobeles novada lielākie eksporta uzņēmumi, VSAOI
iemašas 2014-2020, EUR '000

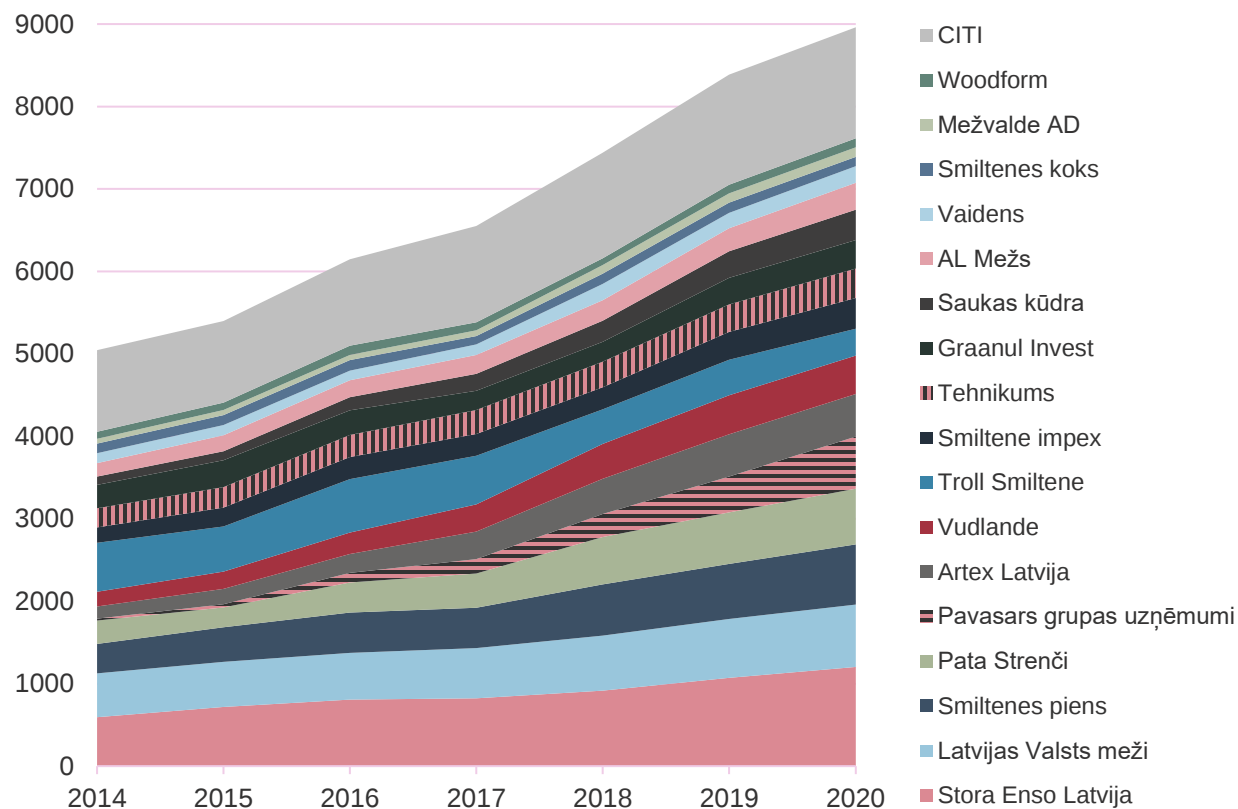

Dobeles novada eksporta struktūra
(balstoties uz šeit minētajiem
uzņēmumiem)

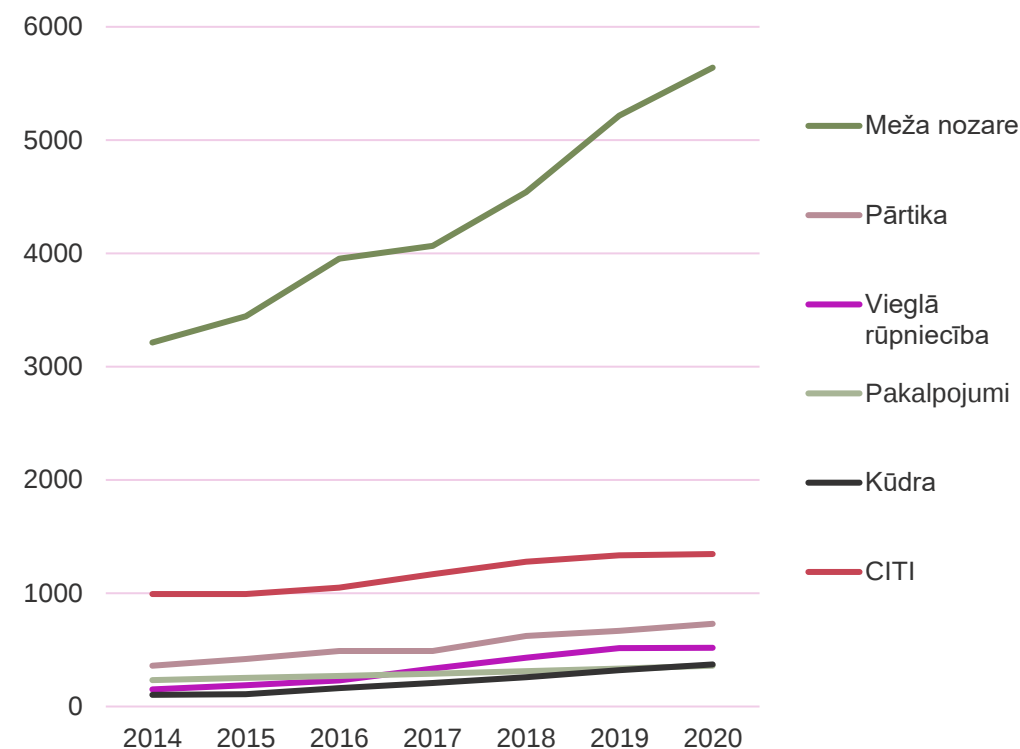

Veiksmīga un specializēta novada piemērs - Smiltene

Smiltenes novada lielākie eksporta uzņēmumi, VSAOI
iemašas 2014-2020, EUR '000

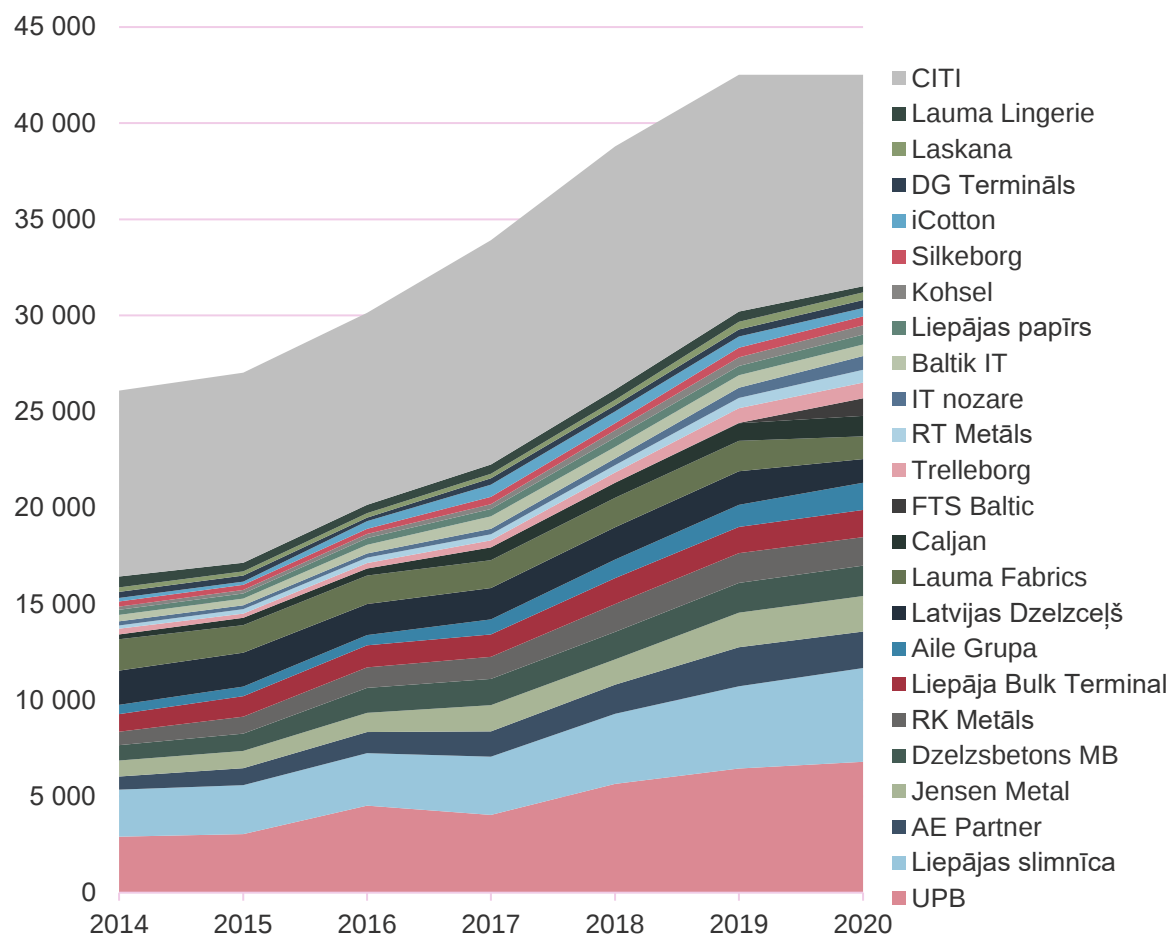

Smiltenes novada eksporta struktūra
(balstoties uz šeit minētajiem
uzņēmumiem)

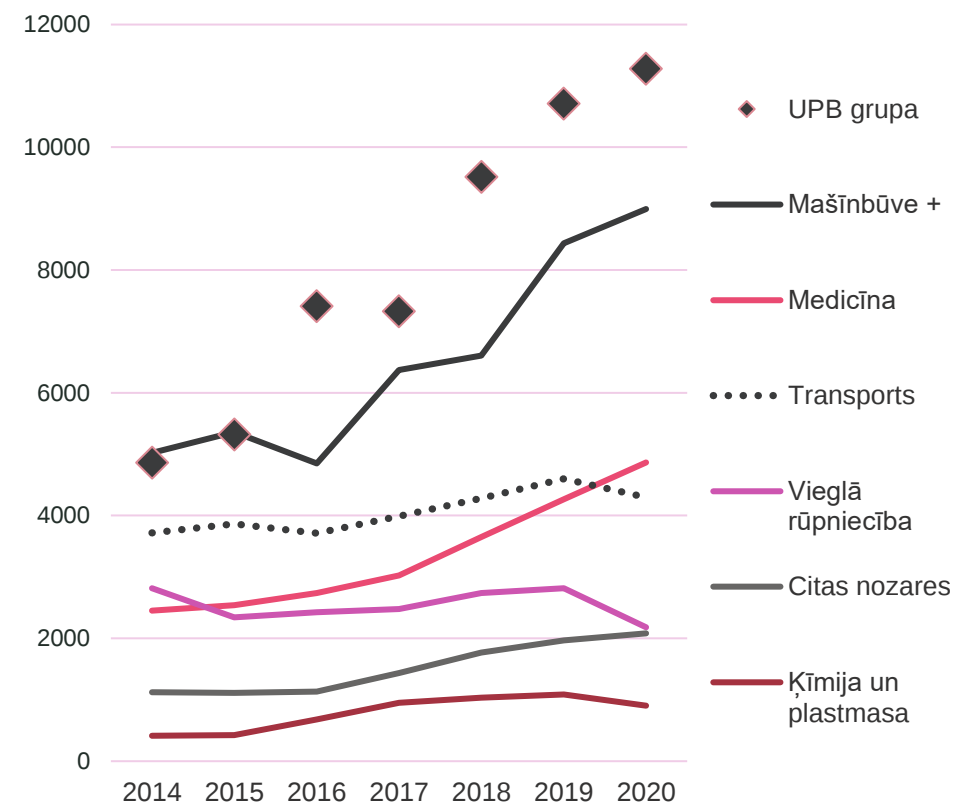

Investīciju piesaiste Liepājā dod rezultātus

Liepājas eksporta uzņēmumi, VSAOI iemaksas
2014-2020, EUR '000

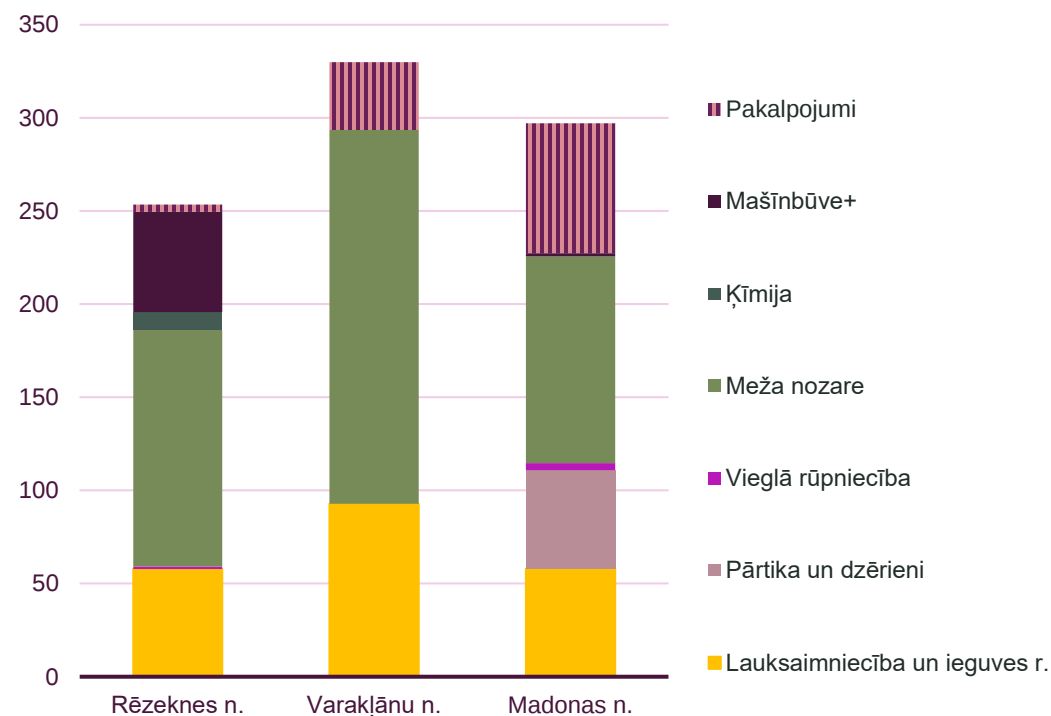

Liepājas eksporta struktūra (balstoties uz
lielākajiem uzņēmumiem)

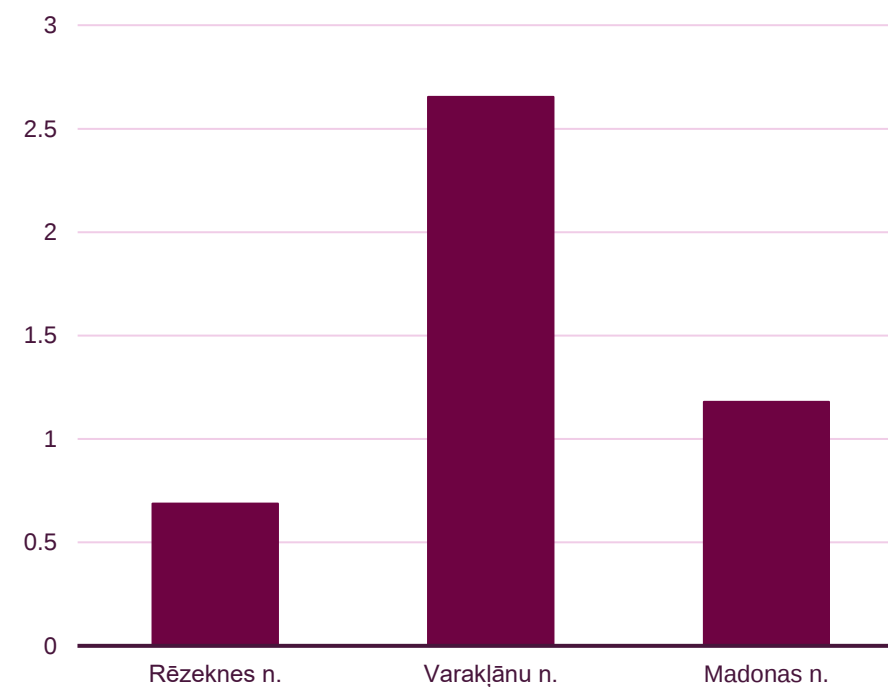

Varakļāni – Vidzeme vai Latgale?

Eksporta uzņēmumu VSAOI uz iedzīvotāju, EUR, un dalījums pa nozarēm

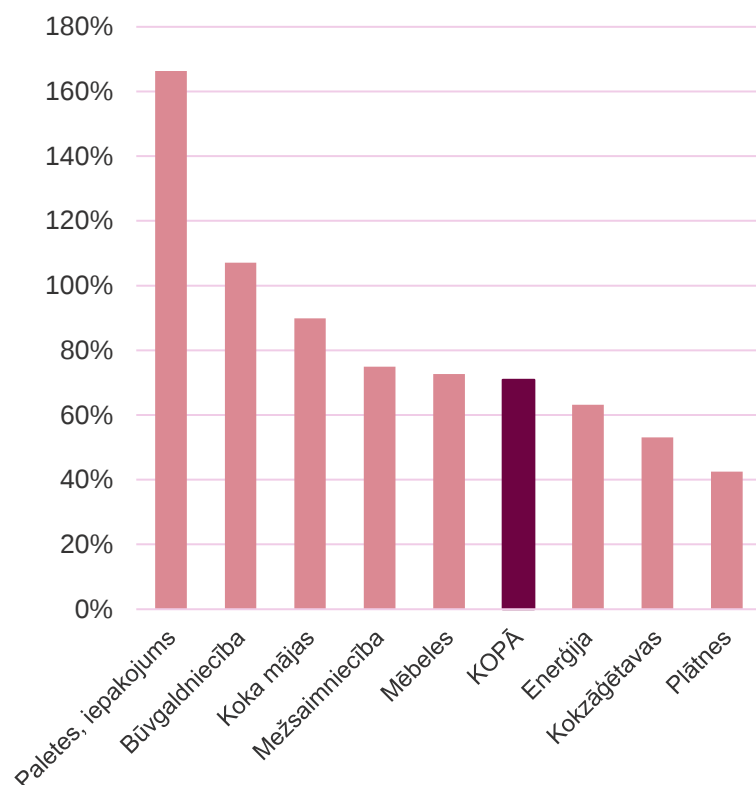
Uzņēmumu skaits uz 10 000 iedzīvotājiem

Nozares mainās ārēji un iekšēji

Kā mainās nozaru struktūra – meža nozare

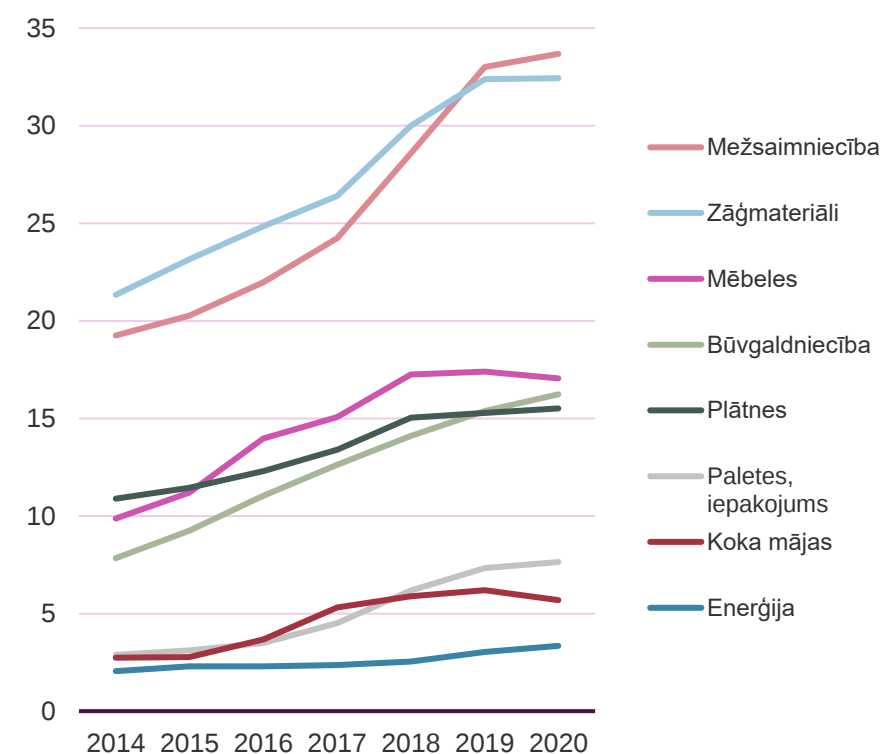
Meža nozares produktu devuma izmaiņas 2014.-2020. gadā, %

Meža nozares produktu devuma izmaiņas 2020. gadā, %

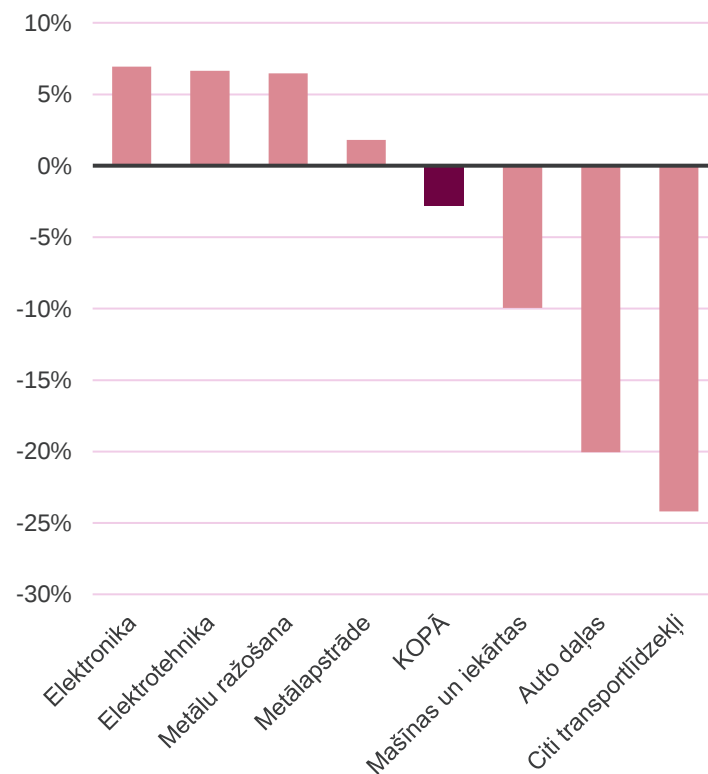
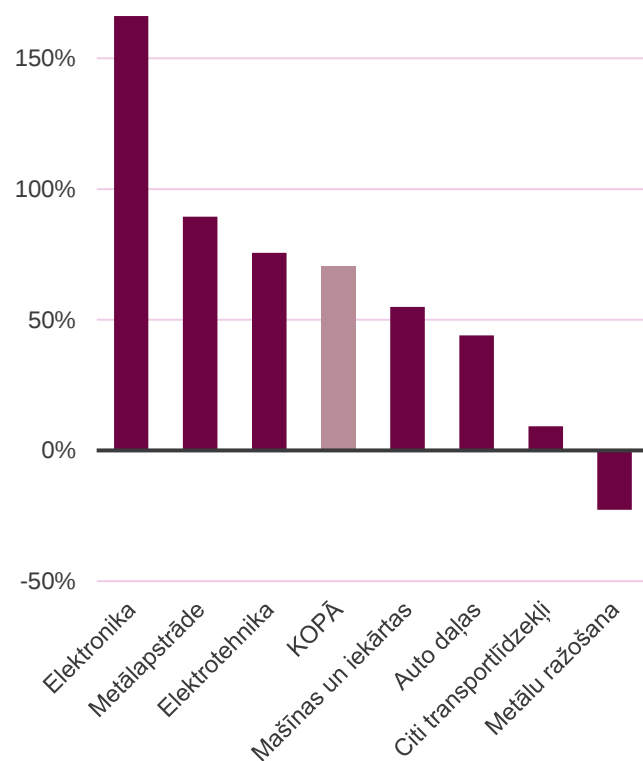

Meža nozares produktu devums 2014.-2020. gadā, mEUR

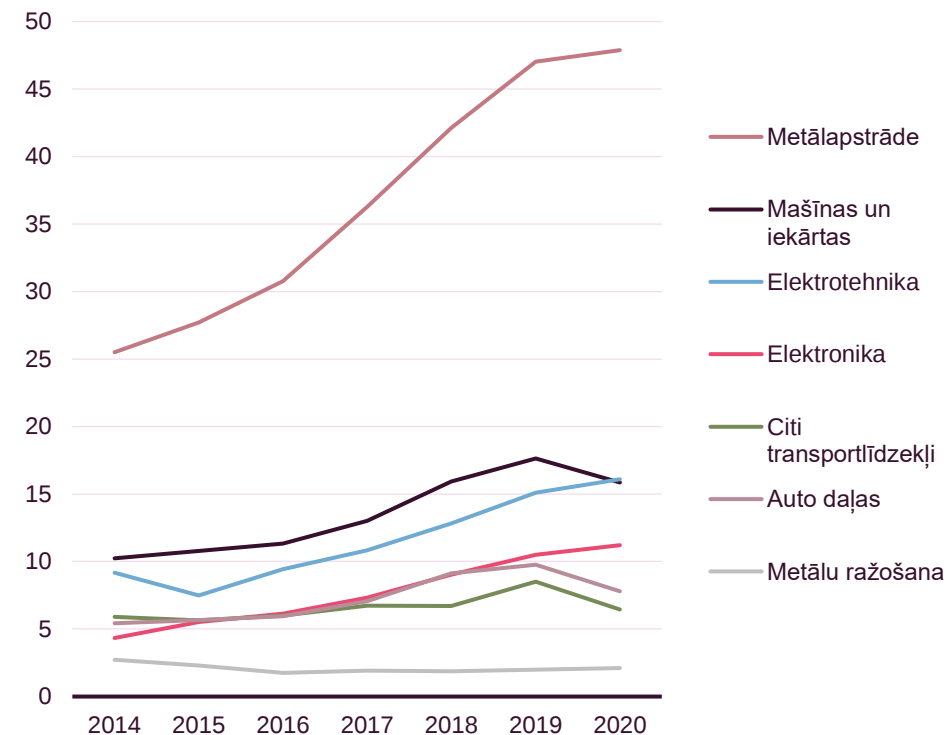

Inženierijas nozares pērn virzīja elektronika un elektrotehnika

Metālapstrādes, mašīnbūves un elektronikas uzņēmumu algu izmaiņas pēdējā gada un sešu gadu laikā, %

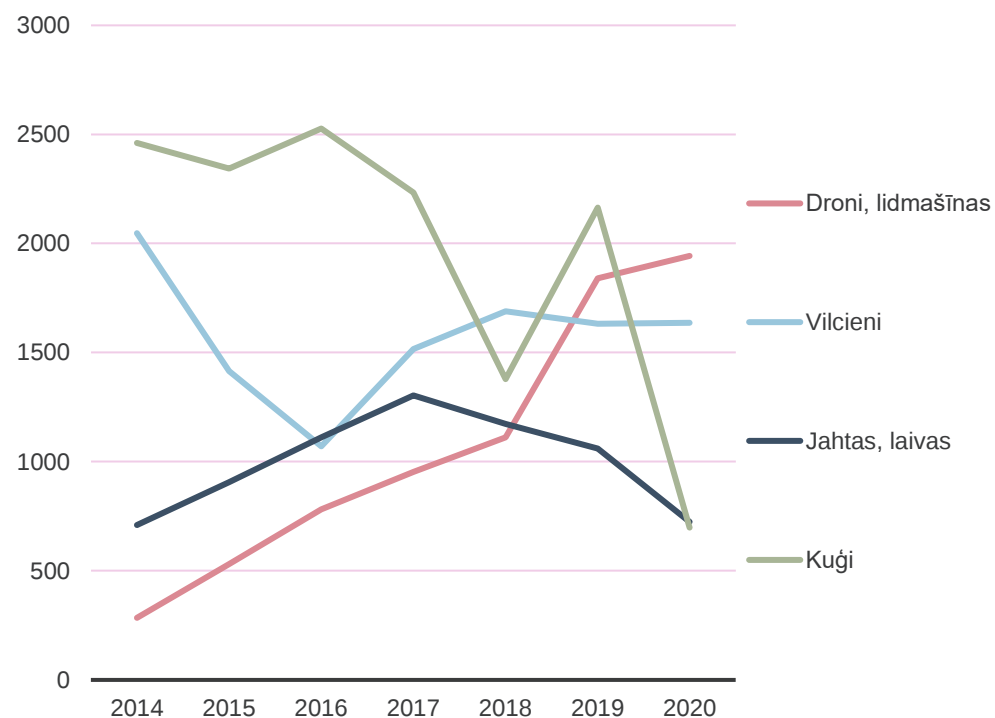

Inženierijas uzņēmumu VSAOI summas 2014.-2020. gadā, mEUR

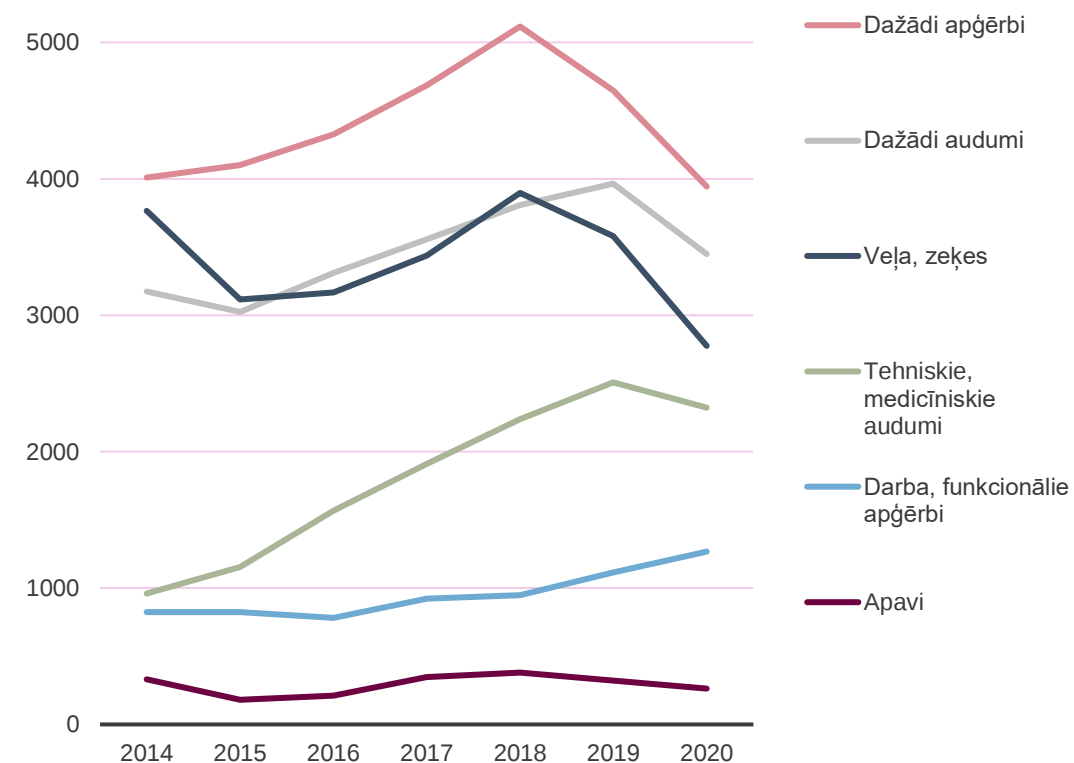

Nozaru struktūras maiņas piemēri

Nozares «citi transportlīdzekļi» VSAOI maksājumi
pa produktu grupām kopš 2014. gada, EUR '000

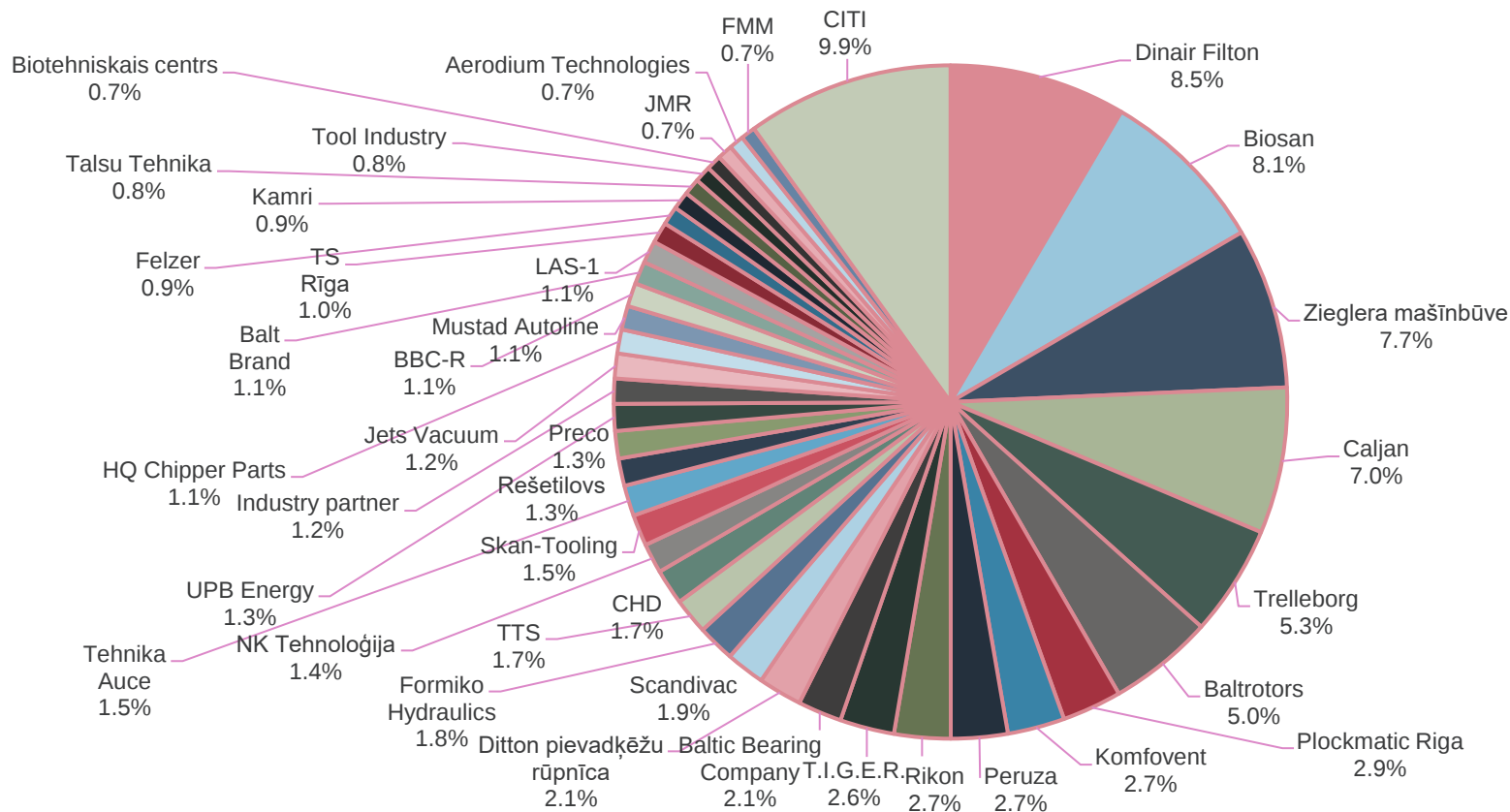

Vieglās rūpniecības uzņēmumu VSAOI maksājumi
pa produktu grupām kopš 2014. gada, EUR '000

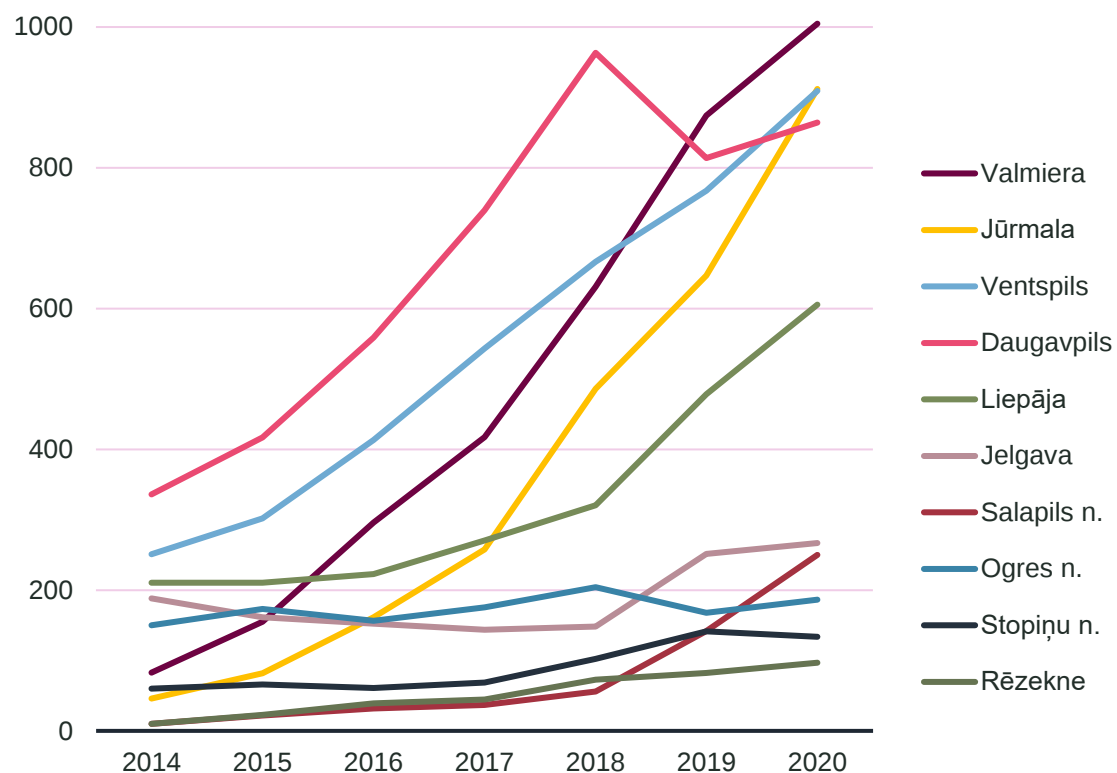
Piemērs nozares daudzveidībai

Citu iekārtu un mašīnu ražotāji (C28), devums nozarē 2020. gadā

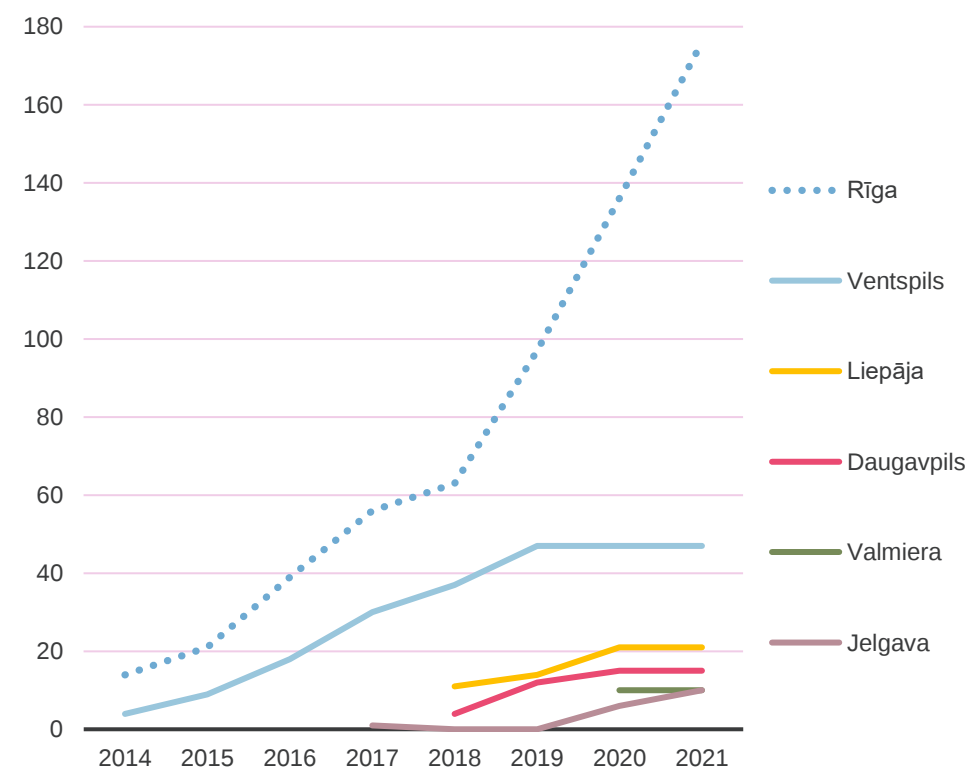

IT nozare dodas ārpus Rīgas

Programmēšanas uzņēmumu VSAOI maksājumi ārpus
Rīgas, Ķekavas un Mārupes, '000

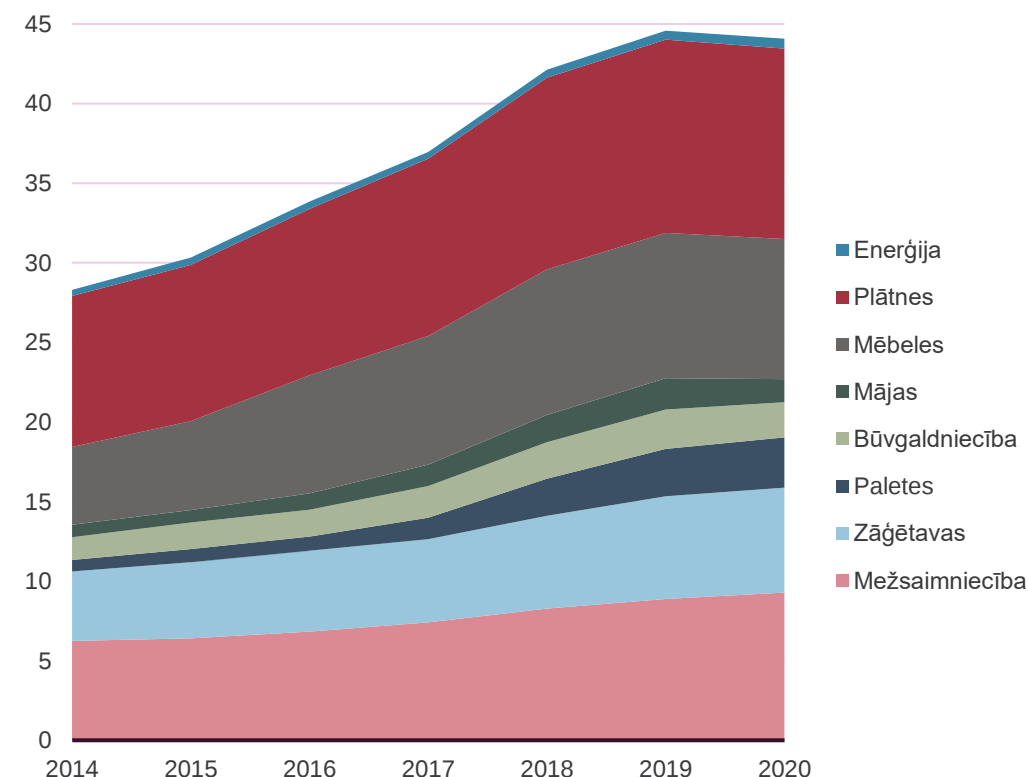
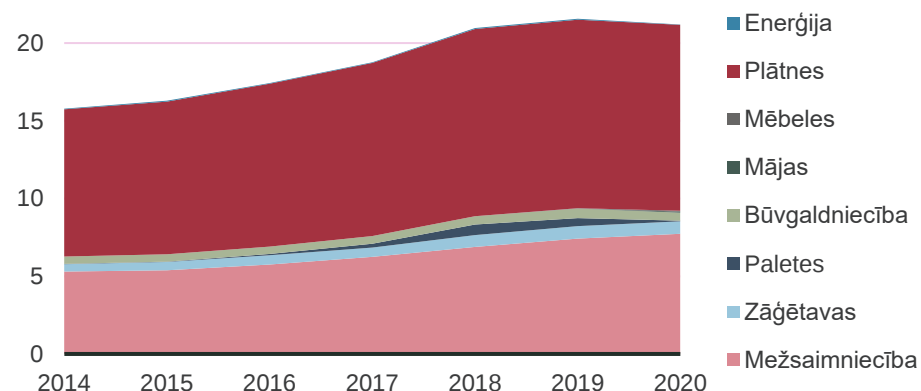
Testdevlab darbinieku skaits dažādās Latvijas pilsētās
kopš 2014. gada

Meža nozare un tās struktūra reģionos

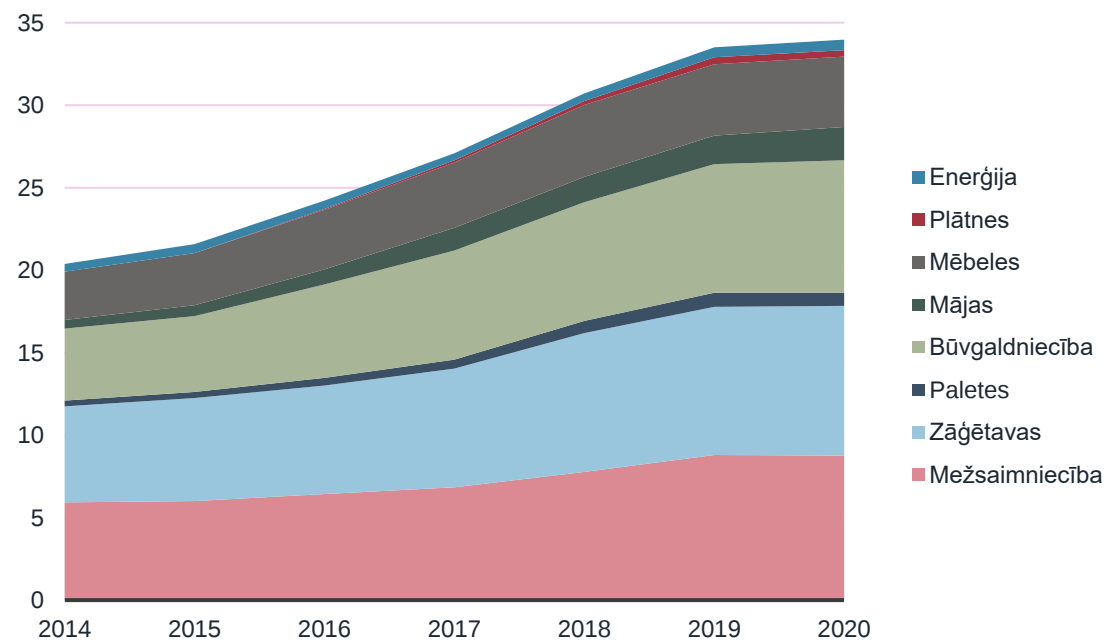
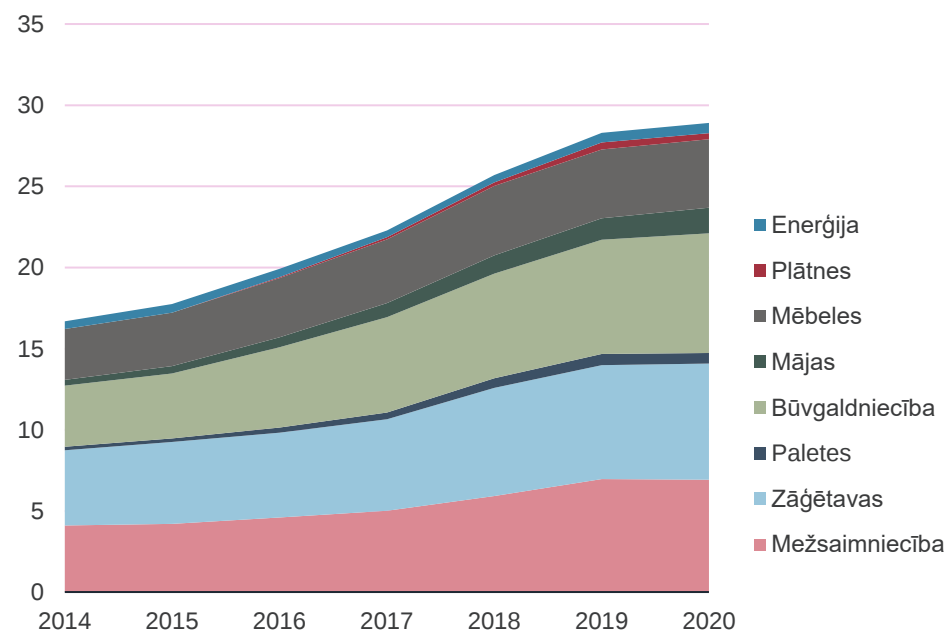
Līdz ar Pierīgas daļēju «aneksiju» Rīga ir kļuvusi par lielāko meža nozares reģionu

Meža nozares uzņēmumu VSAOI maksājumi mEUR pa produktu grupām Rīgas reģionā pirms un pēc reformas

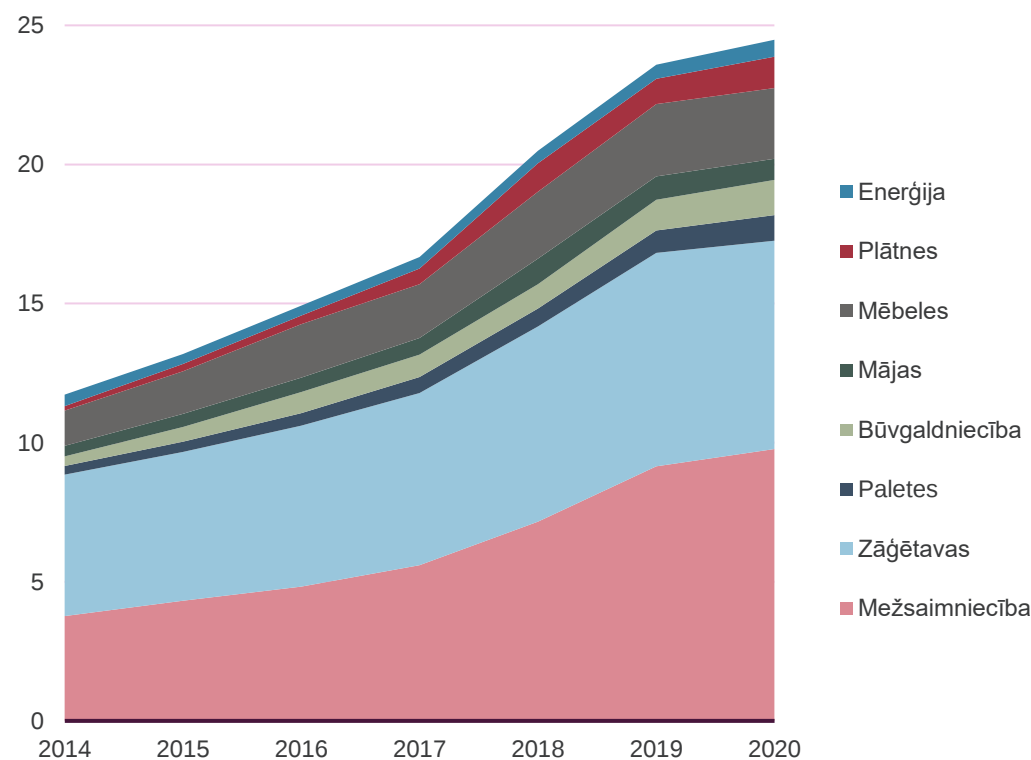
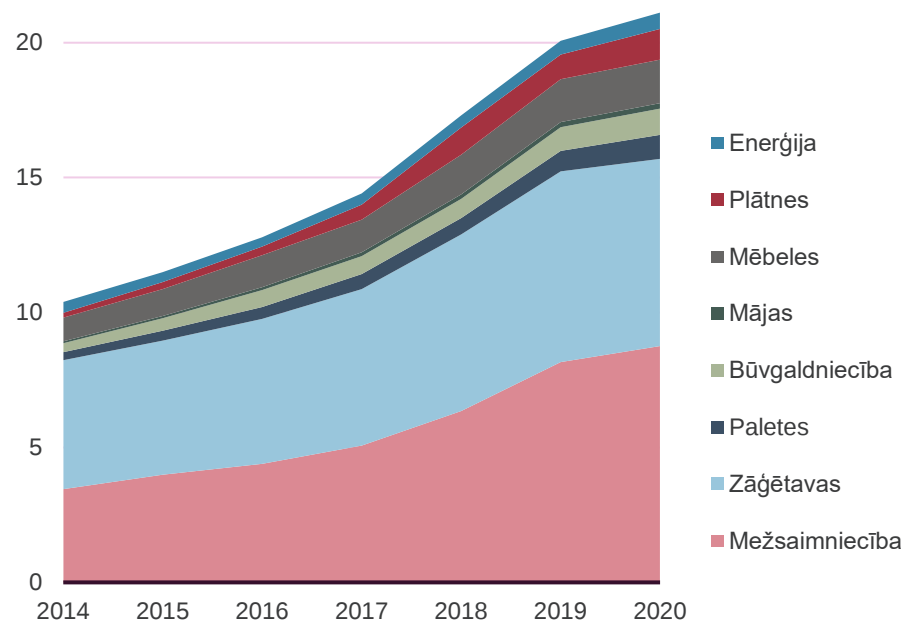
Vidzeme – nozares produktu struktūra ir labvēlīga straujai attīstībai

Meža nozares uzņēmumu VSAOI maksājumi mEUR pa produktu grupām Vidzemē pirms un pēc reformas

Kurzeme – liela resursu un pirmapstrādes daļa

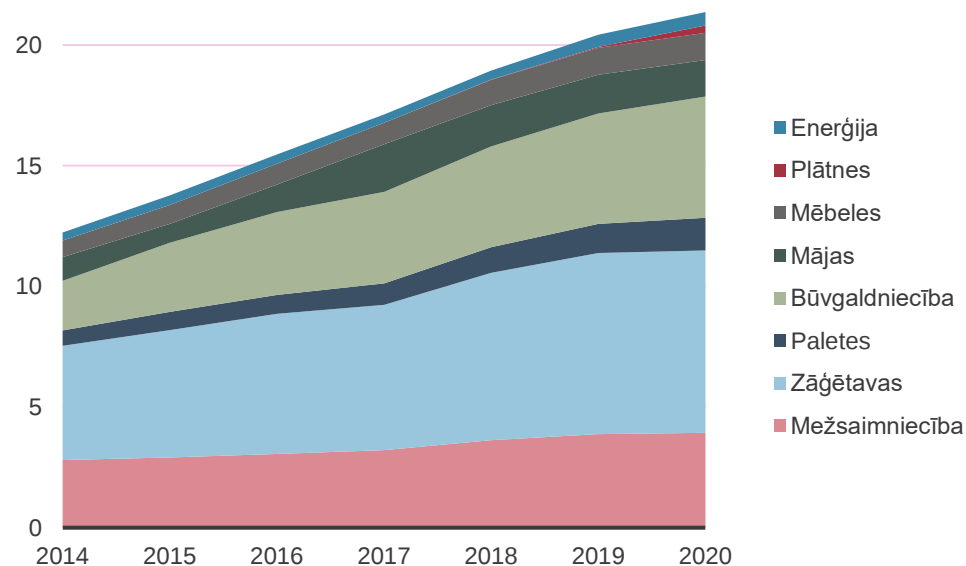
Meža nozares uzņēmumu VSAOI maksājumi m EUR pa produktu grupām Kurzēmē pirms un pēc reformas

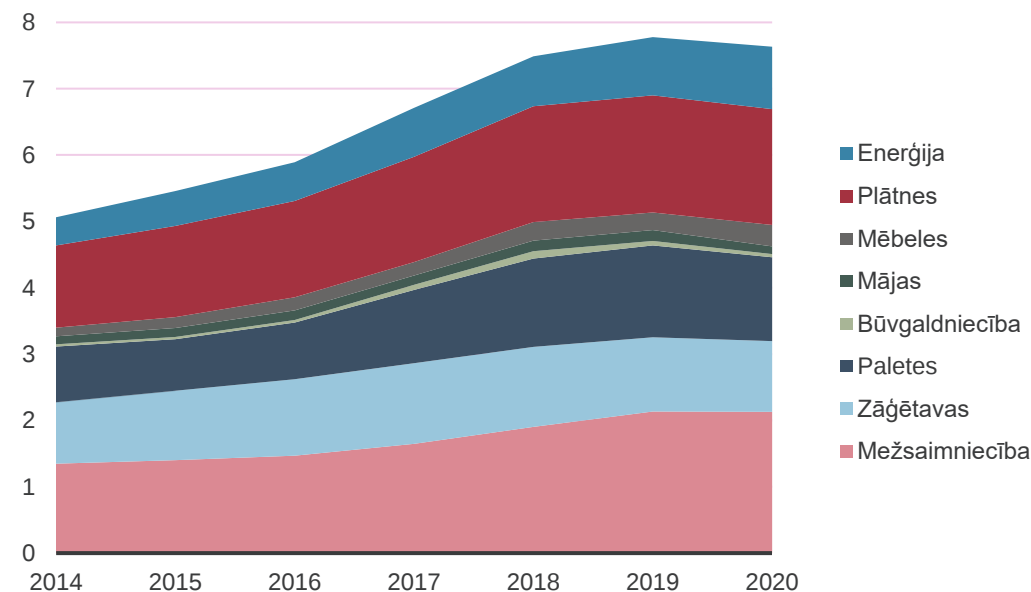
Zemgale un Latgale paliek savās vietās

Meža nozares uzņēmumu VSAOI maksājumi pa produktu grupām Zemgalē un Kurzemē, mEUR

Zemgale

Latgale

Kas vēl ir jāzina?

Secinājumi un pārdomas

- ♦ Līdzīgi kā ekonomika kopumā, arī eksporta uzņēmumu algu fondu atspoguļojošās VSAOI iemaksas pērn samazinājās, taču var teikt, ka eksporta nozares ir samērā sekmīgi pārdzīvojušas krīzi
- ♦ Nozaru struktūra pērn deva priekšrocības Rīgai, bet kaitēja Pierīgai
- ♦ Aizvadītais gads bija sekmīgs augsto tehnoloģiju rūpniecībai, kā arī t.s. «balto apkaklīšu» pakalpojumiem
- ♦ Reģionos ārpus Rīgas galvenais attīstības virzītājs ir un vēl ilgi būs rūpniecība
- ♦ Augstu ienākumu līmeni var sniegt ļoti dažādu produktu ražošana, tāpēc vajadzētu izvairīties no jēdzieniem - «augstas» un «zemas» pievienotās vērtības nozares

Pārskats par pētījumā izmantotās pieejas priekšrocībām un trūkumiem

Priekšrocības

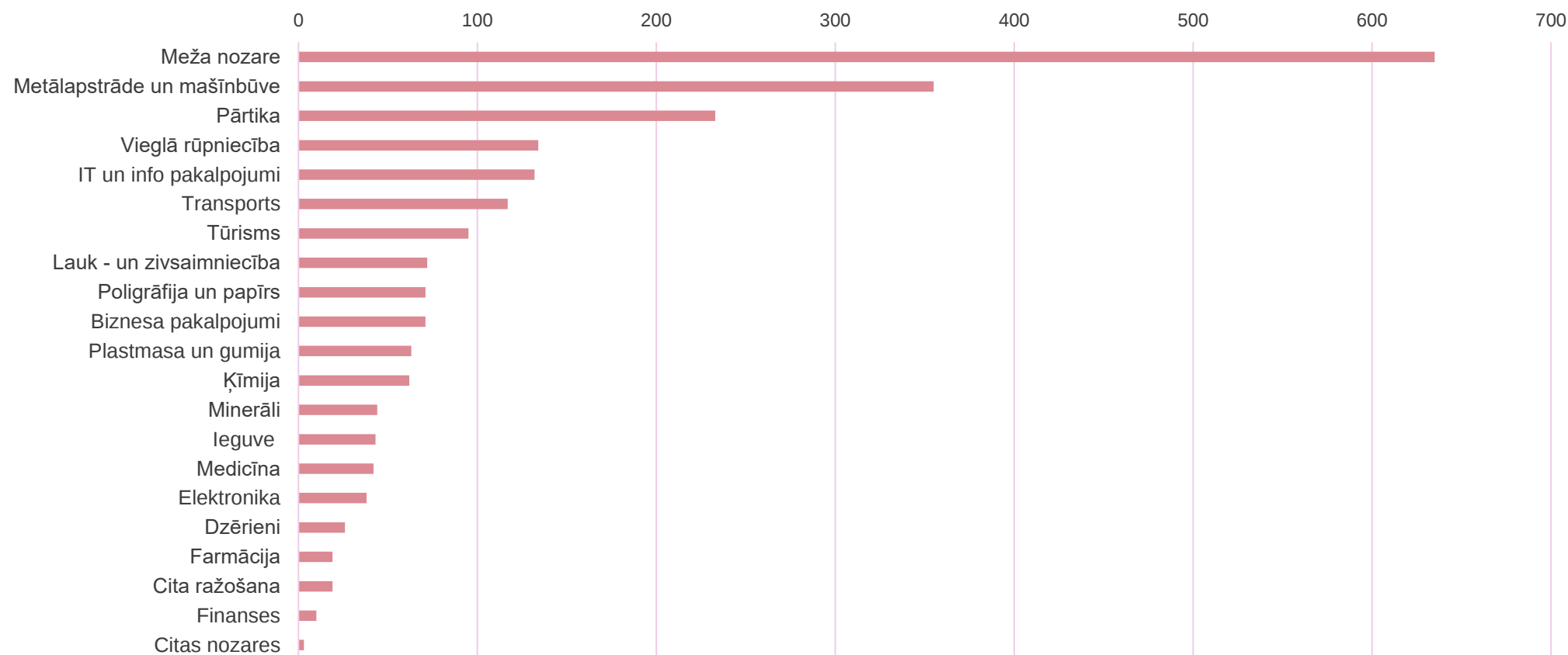
- ♦ Iespēja iegūt priekšstatu par nozaru sekmēm par neseniem periodiem, tai skaitā apakšnozaru dalījumos, kas statistikā nav pieejami pat pēc ilgāka laika.
- ♦ Iespēja uzzināt, kā klājas eksportējošiem uzņēmumiem reģionos, novados un nepieciešamības gadījumā vēl mazākās teritorijās.
- ♦ Eksporta uzņēmumu izmaksātās algas var būt precīzāks indikators ietekmei uz dažādu apdzīvoto vietu labklājību nekā apgrozījums vai pat pievienotā vērtība.
- ♦ Pētījuma lielākā pievienotā vērtība ir iespēja izprast, kā eksporta nozares veido ienākumus ārpus Rīgas.

Trūkumi

- ♦ Pētījumā ir izmantoti vienkāršots pieņēmums attiecībā uz lielāko daļu nozaru - viss attiecīgajā pašvaldībā saražotais ir eksports. Tas ir ļoti tuvu patiesībai lielākajā daļā pilsētu un novadu, taču Rīgā dažās nozarēs ir ievērojams vietējā tirgus īpatsvars, jo īpaši vairākos pārtikas pārstrādes uzņēmumos.
- ♦ IT pakalpojumu un biznesa ārpakalpojumu nozarēs Rīgā uzņēmumi ir rūpīgi atlasīti, datus iekļaujot tos, kuru darbība ir izteikti orientēta uz eksportu. Taču tas nozīmē, ka liela daļa eksporta aktivitātes netiek ņemta vērā. Sakaru pakalpojumu eksports šeit neparādās vispār.
- ♦ Tāpēc Rīgas eksports ir gan pārspīlēts, gan nenovērtēts, bet kopumā noteikti nenovērtēts.

Pētījumā aptvertu uzņēmumu skaits

Piebilde – lauksaimniecības devums galvenokārt aprēķināts netieši, balstoties uz zemes izmantošanas datiem

Luminor

**Paldies par
uzmanību!**

